

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΟ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 721. 8308 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1982 | ΑΡΙΘ. 19

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΩΣ “ΛΑΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ”,

Εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν διαδίδονται τὰ αἰτήματα καὶ συνθήματα περὶ ἐκδημοκρατισμοῦ τοῦ Κράτους, περὶ «λαϊκῆς κυριαρχίας» καὶ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ρυθμίσεως τῆς πορείας τοῦ Ἔθνους δέον τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας νὰ συνειδητοποιήσουν, ὅτι πρέπει νὰ παρουσιάζουν ἑαυτὰ ὡς «λαὸν τοῦ Θεοῦ», ὡς «γένος ἐκλεκτόν», ὡς «ἔθνος ἅγιον» (Α' Πέτρ. β', 9-10), ὡς «λαὸν περιούσιον» (Τίτ. β', 14), ὡς «Χριστῶνυμον λαὸν» (Ἰωάννης Δαμασκηνός). Ταῦτα ἀποτελοῦν μυστικὸν σῶμα, ἐμψυχούμενον ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κυβερνώμενον ὑπὸ τῆς θείας Κεφαλῆς του, τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔχον ὀργανικὴν ἱεραρχικὴν δομὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ ὡσαύτως εἰς τὸν «λαὸν τοῦ Θεοῦ» ἀνήκοντες κληρικοὶ ὑπερέχουν κατὰ τὴν ἁγιαστικὴν διακονίαν ἕνεκα τῆς μυστηριακῆς ἱερωσύνης.

Τὰ ἐν τῇ πολιτειακῇ ζωῇ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρέουν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ θεανθρωπίνη δομὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔχει μόνον κατακόρυφον διάστασιν, ἀλλὰ καὶ ὀριζοντιαν, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει ἀνακαινιστικὴν συνάρτησιν αὐτῆς πρὸς πάσας τὰς πτυχὰς τῆς χωροχρονικῆς ἐνδοκοσμικῆς ἱστορικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς πραγματικότητος. Δι' αὐτὸ οἷοσδήποτε τυχὸν «χωρισμὸς» τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τοῦ Κράτους θὰ ἦτο πλασματικὸς καὶ θὰ περιορίζετο μόνον εἰς διοικητικὰς τινὰς ἀρμοδιότητας· οὐδέποτε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ φθάσῃ εἰς ἀληθῆ χωρισμὸν ἢ εἰς πλήρη ἀποξένωσιν. Ἀκόμη καὶ ἐν ὀλοκληρωτικῶν καθεστῶς, ὅπερ θὰ ἐστραγγάλιζε

καὶ θὰ ἐξεμηδένιζε τὴν ἐλευθερίαν κινήσεως τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ ἐπεδίωκε τὸν ἀποκλεισμὸν πάσης ἐπιρροῆς τῆς ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξοβελίσῃ πλήρως τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ Κράτους. Ἐν τῷ καθεστῶτι τούτῳ ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐξήρχετο μὲν ἐκ μιᾶς θύρας, ἀλλὰ ἐλαυνομένη ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ ἐπανήρχετο ἐξ ἀναριθμητῶν κρατικῶν παραθύρων, ἐκ τῶν ἱστορικῶν μνημείων, ἐκ τῶν μουσείων, ἐκ τῶν αἰθουσῶν ζωγραφικῆς καὶ εἰκονογραφίας τῶν πινακοθηκῶν, ἐκ τῆς λογοτεχνίας, ἐκ τῆς μουσικῆς, ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ θεάτρου καὶ τῆς ὄπερας, ἐκ τῶν ἐπιβλητικῶν λιτανειῶν, αἵτινες λ.χ. ἀναπαρίστανται ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν θεάτρων Μπολσόι (Μόσχα) καὶ Κόρφ (Λένινγκραντ), ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν ἀθλητῶν, οἱ ὅποιοι, ὡς εἶδομεν εἰς τοὺς προσφάτους Πανευρωπαϊκοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας, ἐνισχύουν ἑαυτοὺς διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ, καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων.

Ἄλλ' ἐὰν ἐντὸς αὐτῶν τῶν ὀλοκληρωτικῶν κρατῶν εἶναι ἀδύνατος ὁ πλήρης καὶ οὐσιαστικὸς χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, πολὺ περισσότερον οὗτος εἶναι ὄλως ἀνέφικτος ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀλληλοπεριχωρήσεως τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ὁ «χωρισμὸς» οὗτος θὰ ἦτο ψευδαίσθησις καὶ χίμαιρα, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν πραγματικότητα, — ἐὰν πραγματοποιῆται μετὰ συνεπειᾶς τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς βουλήσεως τοῦ λαοῦ

ἐντὸς πλαισίων γνησίας δημοκρατικῆς κρα-
τικῆς δομῆς—, τὰ μέλη τῆς ἐπικρατούσης
Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας θὰ ἦσαν δυναμικὰ
μέλη τοῦ δημοκρατικοῦ Κράτους.

Πρέπει νὰ γίνῃ κατανοητόν, ὅτι ἡ ἀνω-
τέρα ἠθικὴ ποιότης τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλη-
σίας συμβάλλεται ἄριστα εἰς τὴν πραγμάτω-
σιν τοῦ κυρίου καὶ ἀπωτέρου σκοποῦ τοῦ
Κράτους. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἐν τελευταία ἀνα-
λύσει δὲν εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἐξουσία,
ἡ δύναμις, ἡ ἀθθεντία, ἥτις δημιουργεῖ — εἰς
ἐφαρμογὴν τρόπον τινὰ τοῦ κοινωνικοῦ συμ-
βολαίου τοῦ Ρουσσώ — τὸ λεγόμενον «Κρά-
τος τῆς ἐξουσίας (δυνάμεως)»· οὔτε ἡ ἐπιβολὴ
τῆς τάξεως εἰς τὸ «Κράτος τοῦ δικαίου» ἢ ἡ
οικονομικοκοινωνικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἐξισορ-
ρόπησις τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἀτομικῶν
καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν εἰς τὸ «Κοινωνι-
κὸν κράτος» ἢ «Κράτος τῆς προνοίας». Πᾶσαι αἱ οὐσιώδεις αὐταὶ ἐπιδιώξεις τῆς
Πολιτείας εἶναι μόνον ἡ ἀναγκαία ὑποδομὴ,
τὸ ἀναγκαῖον ποιητικὸν αἷτιον, ὅπερ δὲν
πρέπει νὰ ἀπολυτοποιῆται ὡς αὐτοσκοπός,
ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀνοίγῃ τὸν δρόμον εἰς τὴν
προβολὴν τοῦ τελικοῦ αἰτίου, δηλαδὴ εἰς τὴν
δημιουργίαν τοῦ «Κράτους τοῦ πολιτισμοῦ».

Ἡ πολιτιστικὴ αὐτὴ ἀποστολὴ τοῦ Κρά-
τους δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἄριστα διὰ
τῆς συνεργασίας τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.
Αὕτη, ἀγιάζουσα τοὺς ἀνθρώπους καὶ συν-
δέουσα αὐτοὺς πρὸς τὴν ὑψίστην ὄντολογι-
κὴν καὶ ἀξιολογικὴν πραγματικότητα, πρὸς
τὴν πηγὴν πασῶν τῶν ἀξιῶν καὶ πρὸς τὸν
Λογῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, εὐλογεῖ τὰ πολιτι-
στικὰ ἀγαθὰ καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν βίωσιν ἢ
πραγμάτωσιν πασῶν τῶν ὑπερατομικῶν καὶ
πολιτιστικῶν ἀξιῶν εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς
τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τρόπον σύστοιχον πρὸς
τὴν ἱεραρχικὴν διαβάθμισιν καὶ κλιμάκω-
σιν των.

Ὅθεν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἠδύ-
ναντο καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὸν κύριον λόγον
οὐ μόνον εἰς τὴν ἐνοριακὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ
εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν διαφόρων τομέων
τῆς πολιτειακῆς καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς. Τοῦτο
ἐπιβάλλεται οὐχὶ μόνον ἕνεκα τῶν γνωστῶν

ἱστορικῶν λόγων καὶ ἕνεκα τῆς μακροαίωνος
ἐλληνορθοδόξου πολιτιστικῆς παραδόσεως,
τὴν ὁποίαν τόσον εὐγλώττως ὑπέμνησαν προσ-
φάτως κατ' ἐπανάληψιν ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ
ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρη-
σκευμάτων. Ἐπὶ πλέον καὶ λόγοι δημοκρα-
τικῆς συνεπειᾶς ἀποκλείουν οἰονδήποτε ἐξ-
οβελισμόν τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ
Ἔθνους.

Οἰαδήποτε τυχὸν ἀπόπειρα πρὸς ἀπο-
κλεισμόν τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τοῦ νὰ εἶναι ἡ
κυρία ἐγγυήτρια δύναμις εἰς τὴν διαμόρφω-
σιν τοῦ μορφωτικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ιδεώ-
δους τῆς Πολιτείας θὰ ἐσήμαιεν ἀσυνέπειαν
καὶ ἀπεμπόλησιν τῶν συνθημάτων περὶ ἐκ-
δημοκρατισμοῦ τῶν πολιτειακῶν δομῶν, περὶ
ἐλευθέρου διακινήσεως τῶν ιδεῶν, περὶ πρα-
γματώσεως τοῦ ιδεώδους τῆς τοπικῆς αὐτο-
διοικήσεως, τῆς ἀποκεντρώσεως καὶ τῆς
«λαϊκῆς κυριαρχίας» («ὁ Λαὸς στὴν ἐξου-
σία»).

Ἐὰν εἰς μίαν πλουραλιστικὴν, πολυ-
φωνικὴν καὶ πολυκομματικὴν δημοκρατίαν
ὁ οἰοσδήποτε ἔχη καθήκον καὶ δικαίωμα
ἐκφράσεως γνώμης, πολὺ περισσότερον ἐν
τῷ ἐλληνορθοδόξῳ χώρῳ, ὅστις κοσμοθεω-
ριακῶς καὶ βιοθεωριακῶς εἶναι ὀλιγώτερον
πλουραλιστικός, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φιμω-
θῇ ἡ Ἐκκλησία. Πρέπει νὰ γίνῃ συνειδητόν,
ὅτι οὐδέποτε εἶναι δυνατόν εἰς τὸν τόπον μας
νὰ εἶναι ὁ λαὸς ρυθμιστὴς τῆς πορείας τοῦ
Ἔθνους, ὅταν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας παρα-
κολουθοῦν παθητικῶς τὴν πορείαν ταύτην ἢ
ὅταν ἐντέχνως ἀμφισβητῆται ἢ καὶ κακο-
ποιῆται τὸ περὶ συναινέσεως ἢ διαφωνίας
δικαίωμά των. Ἐὰν ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς
ἐπιδιωκομένης «λαϊκῆς κυριαρχίας» ἔχουν
π.χ. δικαίωμα ἐκφράσεως γνώμης 100-200
γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν ἓνα «φεμι-
νιστικόν» σύλλογον, πολὺ περισσότερον ἔχουν
τὸ δικαίωμα αὐτὸ αἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες
τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἐκκλησιάζονται εἰς
τὰς διαφόρους ἐνορίας.

Λυπούμεθα, διότι δόκιμος κατὰ τὰ ἄλλα
δημοσιογράφος ἔγραψε διὰ τοὺς ἐκπροσώ-
πους τῆς Ἐκκλησίας: «Φταεῖ ἀποκλειστικὰ

καὶ μόνο τὸ Κράτος, ποὺ τοὺς ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν «γνώμη» (καὶ συνήθως νὰ τὴν ἐπιβάλλουν) σὲ προβλήματα καθοριστικὰ γιὰ τὸν κοινωνικὸ ἐκσυγχρονισμὸ τῆς χώρας μας, ποὺ τὴν εὐθύνη ἔχει μόνη ἢ κυβέρνησις». Προβάλλεται συχνάκις εἰς τοιοῦτος ἰσχυρισμός, ὡς ἐὰν δὲν εἶναι αἴτημα τῆς ἀληθοῦς δημοκρατίας νὰ ἔχουν γνώμη καὶ νὰ ἀσκοῦν κριτικὴν, ἀκόμη καὶ πῆσι, πᾶσαι αἱ κοινωνικαὶ ομάδες.

Τοιαῦτα δικαιώματα ἔχει πολὺ περισσότερον ἢ Ἐκκλησία, ἢ ὁποία δὲν εἶναι ἀπλῶς μία ὁμάς, ἀλλ' ἢ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας Μήτηρ καὶ Τροφὸς τοῦ Ἔθνους. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς «λαὸς τοῦ Θεοῦ», ὡς ἐκπροσωποῦσα τὴν μεγίστην πλειονοψηφίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὡς δημιουργοῦσα τὸν μέγιστον κοινὸν παρονομασίην τοῦ κοσμοθεωριακοῦ καὶ βιοθεωριακοῦ του προσανατολισμοῦ, ἔχει ἀσφαλῶς δικαίωμα, διαλεγομένη ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀληθείᾳ πρὸς τὰς τυχόν διαφωνούσας ἰδεολογικὰς μειονότητες, νὰ συμμετέχη ἐνεργῶς τόσον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ θετικοῦ δικαίου ἐπὶ θεμάτων συναρτωμένων πρὸς τὸ φυσικὸν καὶ ὑπερθετικὸν θεῖον δίκαιον, ὅσον καὶ πρὸς ἐμψύχωσιν πάσης ἐπὶ μέρος πολιτειακῆς δραστηριότητος καὶ πολιτιστικῆς προσπαθείας.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πρέπει νὰ καταστῇ κοινὴ συνείδησις, ὅτι, ἐντὸς τῶν δημοκρατικῶν καὶ οὐχὶ ὀλοκληρωτικῶν δομῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν τὰ ἀναριθμητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἢ οἱ Ποιμένες των ἢ οἱ ἐκλεγμένοι καὶ ἐντεταλμένοι ἐκπρόσωποι των εἴτε νὰ ἀποκλείωνται ἢ καὶ ἐκδιώκωνται εἴτε ἐν ἀξιωματικῶν ἀδρανεῖα νὰ ἀπέχουν ἐκ τῶν διαφόρων κέντρων προγραμματισμοῦ καὶ λήψεως ἀποφάσεων, ἐκ τῶν συλλογικῶν ὀργάνων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἐκ τῶν νομαρχιακῶν ἢ δημοτικῶν συμβουλίων, ἐκ τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων καὶ ἐνώσεων, ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν σωματείων, ἐκ τῶν φοιτητικῶν συλλόγων, ἐκ τῶν μαθητικῶν κοινοτήτων, ἐκ τῶν ἀγροτοβιομηχανικῶν καὶ λοιπῶν συνεταιρισμῶν, ἐκ τῶν «ἐταιρειῶν λαϊκῆς βάσεως», ἐκ τῶν κοινοπραξιῶν καὶ αὐτοδιαχειριζομένων συλλογικῶν φορέων, ἐκ τῶν λαϊκῶν συνε-

λεύσεων, ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν τῶν ραδιοφωνικῶν ἢ τηλεοπτικῶν προγραμμάτων, ἐκ τῶν προσδιοριζόντων τὰς κατευθύνσεις τῆς Παιδείας ἐκπαιδευτικῶν συμβουλίων, ἐκ τῶν μορφωτικῶν ἢ πολιτιστικῶν συλλόγων, ἐκ τῆς διοικήσεως τῶν ἰδρυμάτων τῆς κοινωνικῆς προνοίας, τῆς ὁποίας ἐμφυχωταὶ εἶναι αὐτονοήτως οἱ κατὰ τὸν τρόπον Ἱεράρχαι, κ.τ.τ.

Γενικῶς τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἔπρεπε νὰ κατέχουν τὴν ἀρμοζούσαν θέσιν των ἐντὸς πάντων τῶν συλλογικῶν φορέων τῆς πραγματώσεως τῶν μνημονευθέντων σκοπῶν τοῦ συνεχῶς διαμορφουμένου Κράτους. Τοιοῦτοτρόπως θὰ ὑποβοηθοῦν τὰς καλοπροαιρέτους κεντρομόλους δυνάμεις τοῦ Ἔθνους νὰ ὑπερισχύουν ἐναντι τῶν διασπαστικῶν κεντροφύγων καὶ θὰ ἐξουδετερώσουν οἰανδήποτε ἰδεολογικὴν «μαφίαν» καὶ τὴν διαβρωτικὴν δρᾶσιν τῶν διαφόρων «νονῶν» ἢ «ἀβανταδόρων» τοῦ πνευματικοῦ ἀποπροσανατολισμοῦ τοῦ Ἔθνους.

★

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων συνάγεται, ὅτι ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν τῆς Σεπτιῆς Ἱεραρχίας δεόν τὸ ἐκλεκτὸν δυναμικὸν τοῦ «λαοῦ τοῦ Θεοῦ» νὰ ἐνεργοποιηθῇ καὶ ἀξιοποιηθῇ καταλλήλως. Ὁλος ὁ «ἄθλος τῶν Ὁρθοδόξων» κληρικῶν καὶ λαϊκῶν καὶ ἢ τόσον λαμπρῶς προβληθεῖσα ἐσχάτως πληθῆς τάξις τῶν θεολόγων δεόν παραπλεύρως πρὸς τὸ συναίσθημα τιμῆς νὰ ἀναπτύξουν ἐν ταπεινοφροσύνῃ τὸ ὑγιὲς αὐτοσυναίσθημά των. Πρέπει νὰ μὴ φέρωνται, ἀλλὰ νὰ πορεύονται καὶ μάλιστα νὰ προπορεύονται ὡς σημαιοφόροι καὶ ρηξικέλευθοι σκαπανεῖς. Διὰ συνεχοῦς μετανοίας, αὐτοκριτικῆς, αὐτοκαθάσεως, ἀνανεώσεως, συνενώσεως τῶν δυνάμεων των, ἐντατικῆς μελέτης τῶν ζητημάτων καὶ συνεργασίας πρέπει νὰ ἀποδεικνύουν τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τῆς πρὸς Διόγνητον ἐπιστολῆς: «Ὅπερ ἐστὶν ἐν σώματι ψυχῇ, τοῦτ' εἰσιν ἐν κόσμῳ Χριστιανοί».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 3288
Διεκπ. 1615 Ἀθήνησι τῆ 9-9-1982

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2323

Πρὸς

Τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: «Ἐναρξεις μαθημάτων Κατηχητικῶν Σχολείων».

Συμφώνως πρὸς τὸ ἐπικρατήσαν ἔθιμον τῆς ταύτοχρονου, καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, ἐναρξέως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, Συνοδικῆ ἀποφάσει, ληφθεῖσα τῆ 8ῃ Σεπτεμβρίου ἐ.έ., γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου (3-10-1982) ὀρίσθη ὡς ἡμέρα ἐναρξέως τῶν ἐν λόγω μαθημάτων καὶ οὐχὶ ἐκείνη τῆς ἀπαραβολῆς τοῦ Σπορέως, ὡς, ἀσφαλῶς, ἀνεμένετο.

Λόγοι τινές, ὡς οὗτοι τῆς ἐναρξέως τοῦ διδακτικοῦ ἔτους ἐν τοῖς Σχολείοις τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τὴν 13ην Σεπτεμβρίου καὶ τῆς διενεργείας τῶν Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν Ἐκλογῶν τὴν 17ην Ὀκτωβρίου ἐ.έ. ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ κατὰ μῆνα Μαΐου (8-5-1983) ἑορτασμοῦ τοῦ Ἁγίου Πάσχα ἀφ' ἑτέρου, ὠδήγησαν ἡμᾶς εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς ὡς ἄνω ἡμερομηνίας (3-10-1982) ἐναρξέως τοῦ Πνευματικοῦ Ἔργου τῆς Ἁγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Νεότητος.

Ἡ σημασία καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου τῆς Κατηχέσεως τῆς μαθητιώσης, τῆς σπουδαζούσης καὶ τῆς ἐργαζομένης νεολαίας, τῆς διαφωτισεῶς τῆς δηλονότι καὶ τῆς ποδηγετήσεώς της εἰς Χριστὸν ὑπαγορεύουσι τὴν ἀνάγκη, ὅπως, πρὸ τῆς ἐναρξέως αὐτοῦ, κληθῶσι παρ' ἑκάστη Ἱερᾶ Μητροπόλει οἱ μέλλοντες νὰ διδάξωσι εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα Κληρικοί καὶ λαϊκοὶ καὶ ἐν εἰδικῇ συσκέψει δοθῶσι αἱ δέουσαι κατευθύνσεις καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τελεσθῆ δὲ ἡ Θεία Λειτουργία διὰ τὴν πνευματικὴν ἐνίσχυσιν αὐτῶν.

Κατὰ δὲ τὴν νέαν ταύτην Κατηχητικὴν περίοδον 1982-83 δέον, ὅπως χρησιμοποιηθῶσι τὰ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καταρτισθέντα καὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐγκριμένα ἐνιαῖα Κατηχητικὰ Βοηθήματα τῆς Β' Σειρᾶς, τῶν ὁποίων οἱ τίτλοι εἶναι οἱ ἑξῆς:

Διὰ τὸ Κατώτερον, «Ἄφετε τὰ παιδία».

Διὰ τὸ Μέσον «Πίστις καὶ Ζωή».

Διὰ τὸ Ἀνώτερον «Ὡλοκληρωμένοι Προσωπικότητες».

Διὰ τοὺς ἐργαζομένους «Τὸ Φῶς τῆς Ἀληθείας».

Ὅθεν, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως προβῆτε ἐγκαιρῶς εἰς τὴν παραγγελίαν τῶν ἀναγκαιούτων ὑμῖν ἀντιτύπων τῶν ἀνωτέρω Κατηχητικῶν Βοηθημάτων καὶ παντὸς σχετικοῦ ὕλικου (σημειωματαρίων, Κατηχητικῶν Σημάτων, κ.λ.π.), ἵνα μὴ, μετὰ ταῦτα, παρατηρηθῆ ἀνάγκη ἐπιστροφῶν ἢ καὶ νέων παραγγελιῶν, αἵτινες δυσκόλως θὰ δύνανται νὰ ἱκανοποιηθῶσι ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Γραφείου.

Γνωστῆς δὲ εἰσέτι οὔσης τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τοῦ καλοῦ βιβλίου καὶ εἰδικώτερον τοῦ χριστιανικοῦ ἐντύπου ἐπὶ τῶν ψυχῶν τῶν νέων, συνιστῶμεν θερμῶς, ὅπως καταβληθῆ ἰδιαίτερα φροντίς παρ' ὑμῶν ἵνα προμηθευθῆτε τὰ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πρὸς διάθεσιν χριστιανικὰ βιβλία καὶ ἐντυπα διὰ τὴν πνευματικὴν οἰκοδομὴν τῶν παιδιῶν καὶ τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣἈριθμ. { Πρωτ. 3443
Διεκπ. 1674 Ἀθήνησι τῆ 20-9-1982

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2325

Πρὸς

Τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: «Ἑλληνες φοιτηταὶ Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου»

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν Συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 7-9-1982 ἐξήτασε διεξοδικῶς τὸ θέμα τῆς ἐγγραφῆς Ἑλλήνων φοιτητῶν

εις τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Βελιγραδίου καὶ ἀπεφάσισεν, ὅπως γνωρῖσῃ ὑμῖν, πρὸς ἐνημέρωσιν, τὰ κάτωθι:

1. Μέγας ἀριθμὸς Ἑλλήνων σπουδαστῶν καὶ σπουδαστριῶν, ἀποφοίτων Λυκείου ἢ ἀποτυγχάνοντων εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις τῶν ἡμετέρων Πανεπιστημίων, ἐφοδιασμένοι μὲ συστατικὰς ἐπιστολάς τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν τῆς περιοχῆς, εἰς ἣν κατοικοῦσιν, ἐπιζητοῦν συστατικὰ Συνοδικὰ Γράμματα, προκειμένου νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Βελιγραδίου, μετὰ δὲ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς φοιτήσεώς των, οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἐπιστρέφουν εἰς Ἑλλάδα καὶ μετεγγράφονται κυρίως εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Θεσσαλονίκης ἢ καὶ ἄλλας θεωρητικὰς Σχολάς, ἀποκτώντες οὕτω τὴν φοιτητικὴν ιδιότητα.

2. Ἐν ὄψει τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς ἀδελφῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας κ. Γερμανός, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1874/27-8-1982 ἐγγράφου Αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπισημαίνει τὴν ἀνωτέρω κατάστασιν καὶ παρακαλεῖ, ὅπως, εἰς τὸ ἐξῆς, αἱ συστατικαὶ ἐπιστολαὶ διὰ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν χορηγοῦνται ὑπὸ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισεν, ὅπως γνωρῖσῃ ὑμῖν τὰ κάτωθι καὶ παρακαλέσῃ ὑμᾶς διὰ τὴν πιστὴν τήρησιν αὐτῶν:

α) Ὁ ἀριθμὸς τῶν προτεινομένων σπουδαστῶν πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον νὰ εἶναι λίαν περιορισμένος, ἢ δ' ἐπιλογή αὐτῶν νὰ γίνηται μετὰ μεγίστης φειδοῦς καὶ μὲ αὐστηρὰ κριτήρια ὡς πρὸς τὸ ἦθος, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὸν θεολογικὸν ζῆλον αὐτῶν.

β) Ἡ αἴτησις τοῦ ὑποψηφίου πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον νὰ περιέχῃ λεπτομερῆ καὶ ἀναλυτικὰ στοιχεῖα, νὰ ὑποβάλλεται ἐγκαίρως καὶ νὰ συνοδεύεται μὲ συστατικὸν ἐγγραφοῦν τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει καὶ ὅλας τὰς εὐθύναις τῆς τακτικῆς φοιτήσεως καὶ ἀποπερατώσεως τῶν ἐκεῖ Θεολογικῶν σπουδῶν τοῦ σπουδαστοῦ.

γ) Ἡ διαμονὴ καὶ φοίτησις τοῦ φοιτητοῦ γίνεται δαπάναις τοῦ φοιτητοῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς εὐθύνης τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, ἢ δὲ Διεύθυνσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου, ἔχει τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα διαγραφῆς καὶ ἀπομακρύνσεως τοῦ φοιτητοῦ εἰς περιπτώσιν ἐπιδείξεως ἀναρμόστου συμπεριφορᾶς.

Ταῦτα γνωρίζουσα ὑμῖν ἡ Ἱερά Σύνοδος, παρακαλεῖ διὰ τὴν πιστὴν τήρησιν αὐτῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος
 † Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
 † Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
 † Ὁ Ἀρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ
 † Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ
 † Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
 † Ὁ Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ
 † Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως - Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης - Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης - Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ὁ Ἀρχιεραμματεὺς
 Ἀρχιμ. Τιμόθεος Τριβιζᾶς

Ἀριθμ. { Πρωτ. 3444
 Διεκπ. 1675

Ἀθήνησι τῆ 20-9-1982

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2326

Πρὸς

Τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: «Αἰτήσεις κωλυομένων γάμων».

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν Συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 7-9-1982, ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὑπὸ τινων Σεβ. Ἀρχιερέων διαβιβάζονται Αὐτῇ πλεῖστοι αἰτήσεις ἐνδιαφερομένων μὲ αἴτημα τὴν ἐγκρίσιν τελέσεως γάμων, σαφῶς καὶ ρητῶς κωλυομένων, τόσον ὑπὸ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἤχηθῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν, ἵνα παρακαλέσῃ, ὅπως τοῦ λοιποῦ μὴ διαβιβάζονται αὐταὶ εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον, ἀλλὰ νὰ ἀντιμετωπίζονται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος, ὡς γνώστης ὄλων τῶν συνθηκῶν ἐκάστης περιπτώσεως, καλεῖται νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὴν ποιμαντορικὴν αὐτοῦ σύνεσιν, δίδων τὴν ἐνδεδειγμένην λύσιν ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐκάστοτε περίπτωσιν.

Οἰκοθεν νοεῖται ὅτι, ὁσάκις ὑπάρχουν ἀπόλυτα ἀνατρεπτικὰ κωλύματα, ἡ Ἱερά Σύνοδος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμόξῃ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν, οὔτε νὰ ἀγνοῇ τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἀρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως - Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης - Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης - Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ὁ Ἀρχιεραμματεὺς
 Ἀρχιμ. Τιμόθεος Τριβιζᾶς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 3408
Διεκπ. 1647

Ἀθήνησι τῇ 16η-9-1982

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὴν παραγρ. 1 τοῦ ἀρθρου 21 τοῦ Ν. 590) 1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τοὺς διὰ τῶν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 312) 132) 26.1.1982 καὶ 724) 324) 24.2.1982 Συνοδι-

κῶν ἐγγράφων δημοσιευθέντας «Προκαταρκτικὸν καὶ Συμπληρωματικὸν Προκαταρκτικὸν Πίνακα» τῶν υποψηφίων πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων, δημοσιεύομεν κατωτέρω τὸν καταρτισθέντα «Πίνακα Ὑποψηφίων» κληρικῶν τῶν ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα τυπικὰ προσόντα πρὸς ἐγγραφήν αὐτῶν εἰς τὸν ὡς προεῖρηται Πίνακα τῶν δι' Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων.

Π Ι Ν Α Κ Ε

ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΙΣ ΗΝ ΑΝΗΚΕΙ
1.	Ἀρχμ. ΑΒΑΓΙΑΝΟΣ Χρυσόστομος	Φλωρίνης
2.	» ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Ἀδαμάντιος	Μεσογαίας
3.	» ΚΑΡΑΒΑΣ Μάξιμος	Φλωρίνης
4.	» ΚΟΜΝΗΝΟΣ Γερμανός	Κιλικισίου
5.	» ΚΟΥΤΟΥΛΑΚΗΣ Χρυσόστομος	Ἀττικῆς
6.	» ΛΕΓΑΤΟΣ Θεόκλητος	Αἰτωλοακαρνανίας
7.	» ΜΑΝΤΖΑΡΟΓΛΟΥ Πολύκαρπος	Κασσανδρείας
8.	» ΜΕΤΑΞΟΓΕΝΝΗΣ Καλλίνικος	Δημητριάδος
9.	» ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ Δημήτριος	Λαρίσης
10.	» ΠΑΛΥΒΟΣ Νικάνδρος	Καρυστίας
11.	» ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ Γαβριήλ	Θεσσαλονίκης
12.	» ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ-ΓΚΙΝΗΣ Ἰάκωβος	Μεγάρων
13.	» ΡΟΥΣΣΟΣ Θεόκλητος	Ἀττικῆς
14.	» ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Ἰωάννης	Νέας Σμύρνης
15.	» ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ Τρόθεος	Δημητριάδος

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

(ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ - ΒΙΩΜΑΤΑ - ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ)*

ΜΕΡΟΣ Α'

Η ΤΡΟΦΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ Ο ΑΡΡΗΚΤΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΥΤΗΣ

1. Ἡ Χάλκη ὡς τροφὸς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἄπασαι αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, Ὁρθόδοξοι καὶ μὴ Ὁρθόδοξοι, ἀποκαλοῦνται ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἀπλῶς Θεολογικαὶ Σχολαί, ἐν ᾧ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης καλεῖται ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτῆς «ἡ τροφὸς Θεολογικῆς Σχολῆς». Ἡ ὀνομασία αὕτη δὲν εἶναι ὅλως τυχαία, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐκφράζει μίαν μεγάλην πραγματικότητα, ἡ ὁποία δὲν ἀπαντᾶται εἰς τὰς λοιπὰς Θεολογικὰς Σχολάς. Τῷ ὄντι. Ἐκφράζει αὕτη τὸν ἀρρηκτον ἐσωτερικὸν σύνδεσμον, τὴν ἐσωτερικὴν ἐνότητα καὶ τὴν ψυχικὴν ἐπαφήν, ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ μαθητῶν καὶ Σχολῆς, Σχολῆς καὶ Καθηγητῶν, Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν. Διὰ Καθηγητὰς καὶ μαθητὰς ἡ Σχολὴ δὲν ἀποτελεῖ ἐν μόνον μεγαλοπρεπέστατον κτίριον, ἀλλ' ἐν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ψυχῆς των.

Ἄπειροί εἶναι οἱ ἀπόφοιτοί τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, πολυάριθμοι εἶναι αἱ κατὰ διαφόρους τόπους καὶ χρόνους λειτουργοῦσαι χριστιανικαὶ Θεολογικαὶ Σχολαί, ἐν τούτοις οὐδεμία ἐξ αὐτῶν, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, καλεῖται «τροφὸς Θεολογικῆς Σχολῆς» ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτῆς, εἰ μὴ μόνον ἡ Πατριαρχικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἡ ὁποία δὲν εἶναι μία θετὴ τροφὸς, ἀλλὰ τούναντιον μία πραγματικὴ τροφὸς, ἡ ὁποία ποτίζει τοὺς μαθητὰς τῆς ἐπὶ τέσσαρα ἢ ἐπτὰ συναπτὰ ἔτη μὲ τὸ ὕλικόν καὶ πνευματικὸν αὐτῆς γάλα, εἰς τρόπον ὥστε μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν μαθητῶν ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ δημιουργῆται ἓνας ἀρρηκτος, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, δεσμός, ὅμοιος μὲ ἐκείνον τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὴν μητέρα του, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καλλιερῆται μεταξὺ τῶν μαθητῶν μία ἀδελφωσύνη, ἣτις δὲν ὑστερεῖ τῆς ἐξ αἵματος τοιαύτης, διὸ καὶ οἱ ἀπόφοιτοί αὐτῆς καλοῦν ἑαυτοὺς οὐχὶ συναδέλφους ἀλλὰ «ὁμογαλάκτους ἀδελφοὺς», ὀνομασία δη-

λοῦσα τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ἐνότητα, ἣτις διασφαλίζεται μὲσω τῆς κοινῆς Μητρὸς, ἣτοι τῆς τροφοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία, διὰ τοῦ φυσικοῦ καὶ μαγευτικοῦ αὐτῆς περιβάλλοντος, διὰ τῆς αἰθερίας αὐτῆς ἀτμοσφαιρας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς, διὰ τῶν κατασκευαστικῶν καὶ ὑποδειγματικῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῆς μορφῆς ὡς μοναστικῆς ἀδελφότητος, ἐκαλλιέργει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν τῆς ἐὰν οὐχὶ τὴν ἀδελφωσύνην, ἐν τῇ αὐστηρᾷ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, τοῦλάχιστον τὴν φιλίαν ἐκείνην, ἡ ὁποία, ἀνωτέρα οὔσα τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, ἐνώνει δύο διαφορετικὰ σώματα, δύο ψυχὰς καὶ δύο πνεύματα εἰς ἓν σῶμα, εἰς μίαν ψυχὴν καὶ εἰς ἓν πνεῦμα¹⁸. Ὁ Πόντος καὶ τὸ κλεινὸν ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν ἤνωσε τοὺς δύο μεγάλους πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Βασίλειον καὶ τὸν Γρηγόριον, ἡ δὲ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, εἰς τὴν κάμινον τῆς μητρικῆς αὐτῆς ἀγάπης, τῆς μοναστικῆς ἀδελφότητος, τῆς θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς αὐτῆς παραδόσεως, τοῦ φυσικοῦ καὶ λίαν ἐλκυστικοῦ γοητευτικοῦ αὐτῆς περιβάλλοντος, ἤνωσε καὶ θὰ ἐνώνη συνεχῶς Πατριάρχας, Ἐπισκόπους, Ἱερεῖς καὶ Λαϊκοὺς Θεολόγους, διὰ τὴν ψυχικὴν ἐνωσιν καὶ φιλίαν τῶν ὁποίων ἰσχύουσι τὰ ὅσα πρὸ πολλῶν αἰῶνων ἔγραψε Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός: «Τὰ πάντα ἤμεν ἀλλήλοις, ὁμόστρογοι, ὁμοδαίτιοι, συμφυεῖς, τὸ ἐν βλέποντες, αἰεὶ τὸν πόθον ἀλλήλοις συναύξοντες θερμότερόν τε καὶ βεβαιότερον... Ἴσαι μὲν ἐλπίδες ἤγον ἡμᾶς, πράγματός ἐπιφθονωτάτου, τῶν λόγων φθόνος δὲ ἀπῆν, ζῆλος δὲ ἐσπουδάζετο... Μία μὲν ἀμφοτέροις ἐδόκει ψυχὴ, δύο σώματα φέρουσα...¹⁹ Πρὸς τούτοις ἡ ἐσωτερικὴ ἐν τῇ Σχολῇ ζωὴ τῶν μαθητῶν ἀπέβη πηγὴ τῆς μεταξὺ αὐτῶν κοινωνίας καὶ ἀγάπης, διὰ τῆς ὁποίας ἀπέκτησαν σαφῆ συνείδησιν τῆς ἀληθείας, ὅτι «ἀταπεινώτος γὰρ ὁ κατὰ ἀγάπην τῷ πλησίον ὑποτασσόμενος... ἐξβαλε τῆς σεαυτοῦ ψυχῆς τὸ οἶσθαι μηδενὸς ἑτέρου εἰς κοινωνίαν προσδεῖσθαι. Οὐ γὰρ κατὰ ἀγάπην περιπατοῦντος οὐδὲ πληροῦντός ἐστι τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ, τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς συναφείας ἑαυτὸν ἀποτέμνειν»²⁰. Βεβαίως ἡ μεταξὺ τῶν μαθη-

18. Πρβλ. Ἐφ., 4,4.

19. Ἰδὲ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, Ἐπιτάφιος εἰς Βασίλειον, 19-20 (PG. 36, 520C. 521B).

20. Πρβλ. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἐπιστολαί, 65 (PG, 32, 421B).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 394 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

τῶν ὑπάρχουσα στενὴ κοινωνία, ἀγάπη καὶ φιλία δὲν εἶναι καρπὸς μόνον τῆς ἐσωτερικῆς ἐν τῇ Σχολῇ ζωῆς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς καταβαλλομένης ὑπ' αὐτῶν προσπάθειας πρὸς τελείαν τῶν πραγμάτων γνῶσιν, διὰ τῆς ὁποίας, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ πανεπιστήμων Ἀριστοτέλης, ὁ ἄνθρωπος συνδέεται στενότερον οὐ μόνον πρὸς τὰ πράγματα καὶ τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς συνανθρώπους του²¹ διὰ τῆς βιώσεως τῆς ἀληθείας τῶν γνωστικῶν πραγμάτων²².

2. Ἡ Ἱερὰ Πορεία

Αὐτὴν τὴν φιλίαν, αὐτὴν τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ κοινωνίαν μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς τὴν ἀπῆλυσαν ἐν τῇ ὀλότῃ αὐτῆς, ὅταν, διὰ πρώτην φοράν, τὸ ἔτος 1953 ἔλαβε χώραν ἡ Ἱερὰ Πορεία τῶν παλαιῶν αὐτῆς ἀποφοίτων πρὸς τὸν Λόφον τῆς Ἑλπίδος, τοῦ ὁποίου τὰ κράσπεδα λούζονται ἀπὸ τὰ ἀνήσυχτα νερά τῆς Προποντίδος. Ἡ πορεία αὕτη ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην μου τὴν πορείαν τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Βαρνάβα πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἐὰν ἀκόμη τὸ ἐπιθυμοῦσα ἐν τούτοις δὲν δύναμαι νὰ λησμονήσω τὴν ὁμαδικὴν αὐτῆν ἐκδήλωσιν σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν τροφὴν Σχολῆν. Ζωηρὰ παραμένει ἡ εἰκόνα τῆς πορείας αὐτῆς, ζωηρότεροι δὲ καὶ ἀνεξίτηλοι αἱ μορφαὶ ἐκεῖνοι, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς παρουσίας των ἐκόσμησαν αὐτὴν καὶ αἱ ὁποῖαι ἀνῆρχοντο τὸν Λόφον τῆς Σχολῆς, ὡς ἀνῆρχοντο ἄλλοτε τὸν Λόφον τῆς Ἱερουσαλὴμ αἱ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ διὰ νὰ προσφέρουν τὰς νενομισμένας θυσίας εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος. «Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαὶ, φυλαὶ Κυρίου, μαρτύριον τῶ (νέφ) Ἰσραὴλ, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου»²³. Ὡς δὲ τότε, οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἔλειπεν ἐκ τῶν ἑορτῶν τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, οὕτω πῶς καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν Λόφον τῆς Ἑλπίδος πορείαν οὐδεὶς, τοῦλάχιστον πνευματικῶς, ἔλειπεν. Ὑπῆρχε κάποιος — ἔστω καὶ σιωπηλῶ τῶ τρόπῳ — ἀντιπρόσωπος δι' ἐκάστην τάξιν, δι' ἕκαστον ἔτος καὶ διὰ πᾶσαν περίοδον τῆς Σχολῆς. Τῆς ὅλης πορείας προεπορεύετο ἡ ὑψίκορφος δρῦς, τὸ καύχημα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κυρὸς Ἀθναγόρας καὶ ἠκολούθουν οἱ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς τῶν Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν λαϊκῶν συμφοιτητῶν των. Μητροπολίται καὶ Ἀρχιεπίσκοποι, βοήθοι Ἐπίσκοποι καὶ Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ Λαϊκοὶ ἐγκαίρως ἀφίχθησαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν ἱεράν ταύτην πορείαν, διὰ νὰ τιμήσουν τὴν τροφὴν αὐτῶν Ἱερῶν

Θεολογικὴν Σχολῆν, διὰ νὰ ἐνθυμηθοῦν τὴν παλαιὰν αὐτῶν ἐν τῇ Σχολῇ φοιτητικὴν ζωὴν, διὰ νὰ ἀναγεννηθοῦν ὑπὸ τῆς Σχολῆς καὶ νὰ ζήσουν καὶ πάλιν, ἔστω δι' ὀλίγας στιγμᾶς, τὴν ζωὴν τῆς γαλήνης, τῆς ἡρεμίας καὶ τῆς ψυχικῆς ἀνατάσεως πρὸς τὸ ὑπερπέραν, πρὸς τὸν Δημιουργὸν Θεόν, διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν γνόφον τῆς σιωπῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ «ἐπὶ τὴν ἀκρότητα τῶν θείων ἀναβάσεων», διὰ νὰ ἐνωθοῦν οἱ παλαιοὶ με τοὺς νέους φοιτητάς, διὰ νὰ ζωντανέψουν τὴν περὶ τῆς Σχολῆς αὐτῶν ἀνάμνησιν, ἀναβιοῦντες τὸ ἴδιον αὐτῶν παρελθὸν καὶ διὰ νὰ συνειδητοποιήσουν διὰ μίαν εἰσέτι φοράν, ὅτι «ἐν τῇ κοινῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ μετ' ἀλλήλων ἀναστροφῇ ἀναγκαῖον τὸ εὐμετάδοτον εἰς ἐπανόρθωσιν τοῦ ἐνδεόντος»²⁴.

3. Σ κ λ η ρ ὸ ς ὁ ἀποχωρισμός.

Ἡ ἀπεριόριστος ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθοτάτη ἀνάμνησις τῆς Σχολῆς εἶναι οἱ δύο πόλοι περίξ τῶν ὁποίων στρέφεται ἡ μετέπειτα ζωὴ τῶν ὁμογαλάκτων ἀδελφῶν. Οὐδεὶς ἐκ τῶν μαθητῶν ἀποχωρίζεται τῆς Σχολῆς μετὰ χαρὰν, ὡς συμβαίνει μετὰ ἄλλα Ἰδρύματα, ἀλλ' ἀπεναντίας μετὰ πόνον ψυχῆς, μετὰ δάκρυα, μετὰ βαθεῖς ἀναστεναγμούς καὶ μετὰ μίαν ἐλπίδα, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἡ τελευταία τοῦ ἀποφοίτου τῆς προσευχῆς, τὴν ὁποίαν ἀπευθύνει οὗτος, εἰς τὸν ἐν Τριᾷδι προσκυνοῦμενον καὶ ὑμολογούμενον ἐν αὐτῇ καὶ ὑπ' αὐτῆς Θεόν, καθ' ἣν ὥραν ἐξέρχεται τῆς ἐξωτερικῆς σιδερένιας πόρτας τῆς Σχολῆς. Εἶναι ἡ προσευχὴ τοῦ θλιβεροῦ ἀποχωρισμοῦ, ὅστις σπαράσσει καὶ τὴν καρδίαν τῆς μητέρας Σχολῆς καὶ τὴν καρδίαν τοῦ παιδιοῦ τῆς — τοῦ ἀποφοίτου. Εἶναι ἡ καρ' ἐξοχὴν εὐχαριστήριος διὰ τὴν Σχολὴν προσευχὴ τῆς ὁποίας κεντρικὴ ἰδέα εἶναι πάντοτε ἡ εὐχὴ τῆς ἐπανόδου εἰς αὐτήν.

Ναὶ! Ἐπάνοδος εἰς αὐτὴν εἶναι αἱ τελευταῖαι λέξεις, τὰς ὁποίας ἀρθρώνουν τὰ παγωμένα ἐκ τοῦ ἀποχωρισμοῦ χεῖλη τοῦ ἀποφοίτου, ἡ τελευταία ἐπιθυμία τῆς παιδικῆς καρδιάς καὶ ἡ τελευταία προσευχὴ, τὴν ὁποίαν ἀπευθύνει ὁ ἐκ τοῦ κήπου τῆς Ἑδέμ, ὅπως δικαίως καλεῖται ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἐξερχόμενος τελειοδιδάκτος μαθητῆς.

Μόλις ἐξέλη αὐτῆς, μόλις ἀκούσῃ νὰ κλείνηται ὀπίσω αὐτοῦ ἡ κεντρικὴ εἰσοδος μετὰ τὸ κτύπημα τοῦ κώδωνος, μόλις ἀρχίσῃ νὰ κατέρχεται τὸν Λόφον τῆς Ἑλπίδος, τότε ἀκριβῶς ἀρχίζει νὰ αἰσθάνηται τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀποχωρισμένου ἀπὸ ἕνα κόσμον, τὸν ὁποῖον οὐδαμοῦ πλέον θὰ συναντήσῃ, ἀρχίζει νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐξόριστον ἐκ τοῦ κήπου τῆς Ἑδέμ, νὰ καταλαμβάνηται ἀπὸ ἕνα ἀνεξήγητον φόβον, νὰ δημιουργῆται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἕνα δυσαναπλήρωτον κενόν, τὸ ὁποῖον θὰ κορυφωθῇ, ὅταν ἀφήσῃ τὸ ἔδαφος τοῦ νησιοῦ καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὸ βαποράκι διὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὴν Βασιλεύουσαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς

21. Περβλ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ. Πολιτικά ε', 11, 1313b, 5.

22. ΠΛΑΤΩΝΟΣ, Κρατύλος, 412A.

23. Ψαλμ., 121,4.

24. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ὁμιλία εἰς τὸν ΙΔ' Ψαλμόν, 6 (PG, 29, 261C).

ΤΟ Ε' ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

(ΑΘΗΝΑ, 3—5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1982)*

Ακολούθησαν προσφωνήσεις του κ. Ν. Σαρρή (έκ-προσώπου της ΕΔΗΚ), του κ. Νικ. Ψαρουδάκη (προ-έδρου της «Χριστιανικής Δημοκρατίας»), του κ. Δημ. Μπέη (Δημάρχου Αθηναίων), του κ. Έμμ. Βουζίκια (προπρυτάνεως του Παν) μίου Αθηναίων), του κ. Ίω. Καρμίρη (π. προέδρου της Ακαδημίας Αθηναίων), του κ. Ήλια Οικονόμου (προκοσμητήρας της Θεολογικής Σχο-λής Αθηναίων), του π. Θεολόγου Συμωνοπετρίτη (έκπρο-σώπου Ί. Συνάξεως των 20 Μονών του Αγίου Όρους), του π. Δημ. Κλούτσου (έκπροσώπου του Ίερού Συνδέ-σμου Κληρικών Ελλάδος), του Καθηγητού κ. Βασ. Στο-γιάννου (προέδρου της Ένώσεως Θεολόγων Βορείου Έλ-λάδος) και του κ. Οικονόμου (προέδρου της Ο.Α.Μ.Ε.), ο οποίος μεταξύ άλλων είπε:

«Και το θέμα και η οργάνωση των εργασιών του συνεδρίου σας επιτρέπουν μεγάλες προσδοκίες και ελπίδες.

Ριζωμένοι στην πολύτιμη έλληνορθόδοξη κληρονο-μιά του τόπου μας, με βαθειά συνείδηση των τωρι-νών συνθηκών ζωής και με δραματισμούς για το καλύτερο, οι Έλληνες εκπαιδευτικοί αγωνίζονται να μεταδώσουν γνώσεις, μηνύματα και διώματα και να εμπνεύσουν στους εφήβους μας τη δόξα για τη γνώση, την έρευνα και την αυθεντική ζωή, τόσο σε προσωπικό όσο και κοινωνικό επίπεδο.

Οί θεολόγοι συνάδελφοι, που έχουν ιδιαίτερο με-ρίδιο ευθύνης για τη λεγόμενη «άνθρωπιστική διά-σταση» της Παιδείας, καλούνται σήμερα στην Πα-τριδα μας να αναγεώσουν τόσο το περιεχόμενο όσο

* Συνέχεια εκ της σελ. 390 του ύπ' αριθ. 17-18 τεύχους

και τον τρόπο της προσφοράς τους για αγάπη και έ-λευθερία, για ειρήνη και δικαιοσύνη, για δημοιορ-γικότητα και προκοπή, που όλα είναι πολύ ακριβοί στόχοι και αγωνίσματα του προήρα του χριστιανικού μηνύματος.

Κάποιες απόψεις, γνώμες, κρίσεις ή και προτά-σεις ίσραζαν πρόβλεπα μιιά μερίδα του θεολογικού κόσμου. Βέβαια, σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα ή ελεύθερη έκφραση δέν είναι μόνο δικαίωμα του κα-θένα, αλλά και χρέος. Κάθε διάφορη ή άσυνήθιστη έως τώρα ή ακόμα και αντίθετη αντίληψη και γνώ-μη δέν είναι κατανάρκην πολεμική⁶. Είναι ένα κάλε-σμα, μιιά υπόμνηση, μιιά άνησυχία και αγωνία για το καλύτερο στο χώρο της Παιδείας μας. Έκεινα που χρειάζονται από κάθε πλευρά είναι ο σεβασμός, ή τεμνηρίωση και ο διάλογος για ενημέρωση και λύ-σεις· όχι ο πόλεμος.

Με τις σκέψεις αυτές εκ μέρους του Δ.Σ. της ΟΑΜΕ χαιρετίζω με ξεχωριστή χαρά το Συνέδριό σας. Για την ήγεσία της ΟΑΜΕ οί συνάδελφοι θεο-λόγοι είναι ισοτίμο και αγαπητό μέρος του κλάδου των λειτουργών Μ.Ε. Το ΔΕΛΤΙΟ της ΟΑΜΕ θα φιλοξενήσει ευχαρίστως στις στήλες του βασικές σκέ-ψεις και πορίσματα του Συνεδρίου σας.

Εύχομαι από καρδιά πλήρη επιτυχία».

6. Το σημείο αυτό της προσφωνήσεως προκάλεσε άναταρα-χή και αποδοκιμασίες των Συνέδρων. Αναφέρεται σε σχετικά πρόσφατα δημοσιεύματα στο επίσημο όργανο της Ο.Α.Μ.Ε., είτε επώνυμα άρθρα, είτε άνυπόγραφα σχόλια.

ξένους τόπους, εις ξένους ανθρώπους, εις ξένες ήπει-ρους, εις ξένες ιδέας, εις ξένες νοοτροπίας και συν-θήκας ζωής. Από το βαποράκι αυτό θα συνεχίση να κοιτάζη μελαγχολικά τον Λόφον της Έλπίδος με την επιβλητικώς και μεγαλοπρεπώς εις αυτόν καθη-μένην Θεολογικήν Σχολήν. Τα ύπό της έλικος του πλοίου σχηματιζόμενα κύματα θα τρέχουν λιγγιω-δώς εις την στερίαν διά να μουσκέψουν με τα δάκρυα του άποχωρούντος άποφοίτου τους ύπό του κάσωνος του ήλιου πυρακτωμένους πρόποδας του μαγευτικού και πευκοντυμένου Λόφου της Έλπίδος. Και έν ό το βαποράκι θα τρέχη προς τα εμπρός, διασχίζοντας τα ύδατα της γαλιηνιαίας θαλάσσης, ή σκέψις και ή όρασις του άποφοίτου θα άρμενίζουν προς τα όπίσω. Δέν δύνανται εύκολα να άποχωρισθούν της Σχολής. Βλέμμα και σκέψις έντείνουν τάς δυνάμεις των εις

τρόπον, ώστε να διατηρηθί, όσον είναι δυνατότερον, περισσότερον ή όλονέν άπομακρυνομένη και σμικρυ-νομένη θέα του Λόφου της Έλπίδος. Έν ό τα μάτια διαρκώς βουρκώνουν, το χέρι άλλοτε μεν κινείται διά να κάμη το σημείον του σταυρού και άλλοτε διά να άπο-χαιρετίση την τροφόν Θεολογικήν Σχολήν. Το τε-λευταίον άλλ' ουχι και το έσχατον δάκρυ του χωρι-σμού συναντάται με την τελευταίαν όψιν του ύψηλο-τέρου μέρους της Σχολής, ήτοι του μαρμαρινού Σταυ-ρού, ο οποίος ύψώνεται επιβλητικώς εις την πρόσψιν αυτής.

(Συνεχίζεται)

† Ό Μητροπολίτης Περιστερίου
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου

Οί Εισηγήσεις.

Α'. Υστερα από σύντομο διάλειμμα, κατά το οποίο προσφέρθηκαν αναφυκτικά, άρχισαν οι κύριες εργασίες του Συνεδρίου με πρώτη την εισήγηση του Καθηγητού κ. Ευαγγέλου Θεοδώρου επί του θέματος «Εκκλησία και Παιδεία». Μεταξύ άλλων τόνισε ότι έφ' όσον ή Παιδεία δέν είναι δυνατό να αποχρωματισθεί ιδεολογικά, είναι φανερό γιατί ή Έκκλησία πρέπει να έχει τον πρώτο και κύριο λόγο στα ζητήματα της έλληνικής Παιδείας και να συνεργάζεται άρμονικά όχι μόνο με τους φορείς της κρατικής εκπαίδευσης, αλλά και με τους λοιπούς παράγοντες του μορφωτικού έργου (οικογένεια, πολιτιστικούς συλλόγους, στρατό, Τύπο, Ραδιόφωνο, Τηλεόραση κλπ.), πράγμα που επιβάλλει ή μακροαίωγη παράδοση του Έθνους. Είπε εξ άλλου:

«Η Έκκλησία δέν είναι δυνατό να εξοβελισθί έκ του καθ' όλον εκπαιδευτικού και μορφωτικού μας έργου και διά λόγους δημοκρατικής συνεισφοράς. Μέσα σέ μιá δημοκρατική πολιτεία ό τυχόν αποκλεισμός της Έκκλησίας από τό να είναι ή κύρια έγγυήτρια δύναμη στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής θά σήμαινε άσυνέπεια και άπεμπόληση των συνθημάτων για έκδημοκρατισμό των πολιτειακών δομών, για ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, για πραγμάτωση του ιδεώδους της τοπικής αυτοδιοίκησης και για επίτευξη της λαϊκής κυριαρχίας (ό λαός στην έξουσία).

Σέ άλλο σημείο υπογράμμισε:

«Εάν σέ μιá πλουραλιστική και πολυφωνική δημοκρατία πρέπει να έχουν γνώμη και να άσκοούν κριτική ή και πίεση όλες οι κοινωνικές ομάδες, πολύ περισσότερο μέσα στον έλληνικό χώρο, που κοσμοθεωριακά και βιοθεωριακά είναι λιγώτερο πλουραλιστικός, δέν είναι δυνατό να φριμωθεί ή Έκκλησία. Πρέπει να γίνει συνειδητό, ότι ούδέποτε είναι δυνατό να θρλιόκειαι στον τόπο μας «ό λαός στην έξουσία», διαν τυχόν αποκλειστούν έξ αυτής τά μέλη της Έκκλησίας, τά όποια εκπροσωπούν την πλειοψηφία του έλληνικού λαού και προσβάλλουν τον μέγιστο κοινό παρονομαστή του κοσμοθεωριακού και βιοθεωριακού του προσανατολισμού».

Και κατέληξε:

«Κλήρος και λαός, ποιμαίνουσα και διδάσκουσα Έκκλησία και όλο τό θεολογικό μας δυναμικό με συνεχή μετάνοια, αυτοκριτική, αυτοκάθαρση, ανανέωση και συνένωση των δυνάμεών μας πρέπει ν' αγωνισθοΰμε όχι μόνο για την περιφρούρηση και άνύφρωση του μαθήματος των θρησκευτικών, αλλά και για την έξυγίανση όλων των παραγόντων της άγωγής και την άποσόβηση όποιασδήποτε άποκοπής του έλληνικού λαού άπ' τίς μακροαίωγες παραδόσεις του»⁷.

7. Μετά από κάθε εισήγηση άκολουθοΰσαν έρωτήσεις και διευκρινιστικές άπαντήσεις, συζήτηση κατά τμήματα επί της ουσίας του θέματος και συζήτηση στην ολομέλεια.

Β'. Το άπόγευμα της Παρασκευής, 3ης Σεπτεμβρίου, οι εργασίες συνεχίστηκαν στα κτίρια της Θεολογικής Σχολής (Πανεπιστημιούπολη) με την εισήγηση του Καθηγητού κ. Ηλία Οικονόμου και θέμα «Θρησκεία και Έπιστήμη στό χώρο της Παιδείας». Η συνεδρία έγινε υπό την Προεδρία του όμοτ. Καθηγητού κ. Γερασίμου Κοινάρη.

Ο εισηγητής είπε ότι ή «Θρησκεία», ή «Έπιστήμη» και ή «Παιδεία», ως έννοιολογικά μεγέθη που άντιστοιχούν σέ τρεις όμώνυμες, ύπαρκτες πραγματικότητες, τελούν σέ διαλεκτική και πραγματική σχέση μεταξύ τους. Στη συνέχεια σημείωσε ότι τό θέμα δέν άπαιτεί δ : ε ρ ε ύ ν η σ η των θεμελιών και σαφών έννοιών, αλλά κ α θ ο ρ ι σ μ ο των σχέσεων στό χώρο της πράξης και όχι της θεωρίας. Και άφού άνέλυσε με πληρότητα τό θέμα, κατέληξε στη διαπίστωση ότι για τον καθορισμό των στόχων της Παιδείας και του προγράμματος εκπαίδευσης είναι άπαραίτητο να δοθεί άπάντηση στό περι άνθρωπου έρώτημα (τί είναι; δηλαδή ό άνθρωπος).

Τό βράδυ ή παιδική χορωδία της Ί. Μητροπόλεως Νικαίας παρουσίασε ένα ενδιαφέρον μουσικό πρόγραμμα, που ένθουσίασε τους συνέδρους.

Γ'. Το Σάββατο πρωί 4 Σεπτεμβρίου, ό άρχμ. π. Γεώργιος Καφάνης, ήγούμενος της Ί. Μονής Όσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους, εισηγήθηκε τό θέμα «Η άνθρωπολογική δομή της θρησκευτικής παιδείας». Υπογράμμισε μεταξύ άλλων, ότι τό μάθημα των Θρησκευτικών στα σχολεία νοείται ως συνέχεια της θ. Λειτουργίας και ως συνάντηση του Ί. Χριστού με την Παιδεία μας. Άνέλυσε ότι ό Ί. Χριστός «πληροί» και παιδαγωγεί τον άνθρωπο:

1) Ως Λόγος του Θεού. Άποκλύπτει: ότι όλα τά κτίσματα έχουν τον «λόγο» τους. Όλοι οι «λόγοι» άνακεφαλαιώνονται στον Λόγο Χριστό. Σ' ένα κόσμο ΐλ-Λόγο και ένοποιημένο με κέντρο τον Χριστό ό μαθητής βρίσκει τον «λόγο», τό νόημα και την ένότητα της ιδιότης του υπάρξεως μέσα στό σύμπαν.

2) Ως Έκκλησιαστική. Μας συνάγει: σέ Έκκλησία, Τραδική και προσωπική κοινωνία. Διά του Ίησου Χριστού συναντοΰμε άληθινά τά άλλα πρόσωπα και πραγματοποιούμε τό ίδιο μας πρόσωπο. Η συνάντηση και κοινωνία των προσώπων άποτελεί ούσιαστικό άνθρωπολογικό και παιδαγωγικό αίτημα.

3) Ως Εικών του Θεού, έλκύει: τον κατ' εικόνα Θεού άνθρωπο στό θείο Πρωτότυπό του. Η σχέση Πρωτοτύπου - Εικόνας και κατ' εικόνα Θεού άνθρωπου είναι: άγαπητική - έρωτική (άγ. Μάξιμος Όμολογητής). Σ' αυτή την σχέση ζωής και έμπειρίας, ό άνθρωπος βρίσκει την εκπλήρωση του ύψιστου δυναμισμού της υπάρξεώς του. Η όρθόδοξη άγωγή είναι: άγωγή θεώσεως.

Μέθοδος της όρθόδοξης άγωγής —κατά τον εισηγητή — είναι ή ταπεινώση του διδάσκοντος. Τέλος έ-

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΔΙΑ ΤΟ ΘΕΙΟΝ

ΚΗΡΥΓΜΑ ΕΝ ΠΡΕΒΕΖΗ,

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΘ' ΑΙΩΝΑ *

Κατωτέρω παρατίθεμεν τὸ ὑπ' ὄψιν Γράμμα τοῦ Ἱεράρχου τούτου:

Τῷ Εὐγενεστάτῳ Κυρίῳ Ἄθαν. Ἀθανασιάδῃ
Εἰς Ἀρταν

Τὴν περιπέθητόν μοι αὐτῆς εὐγενεῖαν ὀλοψύχως εὐχόμενος ἤδιστα προσαιδῶ.

Τὸ ἀπὸ 2 τοῦ τρέχοντος ἐράσμιόν μοι φιλικόν τῆς γράμμα ἀσμένως παραλαβὼν καὶ δι' αὐτοῦ τῆς ἐριτίμου μοι ἀγαθῆς υἰείας τῆς εὐαγγελία καταμαθὼν ἤσθη ὑπερβαλλόντως εὐχαριστῶν ἀμοιβαίως διὰ τὰς ἐπὶ τῇ ἀναρρώσει μου φιλικὰς συγχαρητηρίου αὐτῆς προσρήσεις. Εἶδον δὲ ἐφεξῆς καὶ ὅσα μοι ἐπισυνάπτει ἐν αὐτῷ ζητοῦσα τὸ ἀντίγραφον τῆς πατρι-αρχικῆς ἐπιστολῆς τῆς ρητῶς ἀπαγορευούσης ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θείων καὶ Ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων τὸ κηρύττειν ἐπ' ἄμβωνος τὸν θεῖον λόγον τοῖς μὴ συγκαταλεγμένοις εἰς τὴν τῶν κληρικῶν τάξιν, καὶ τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα, ὅπερ κατὰ τὴν φιλικὴν αἰτησίαν τῆς περιόλειστον ἐν τῷ παρόντι φιλικοευχ-τικῷ μου γράμματι ἀποστέλλω ἤδη πρὸς τὴν εὐγενεῖαν τῆς, παρ' οὗ θέλει μάθει ὅτι οὐ παρ' ἐμοὶ ἔκειτο ἵνα ὀριστικῶς ἐκδώσω ἄδειαν ἐπιτρέπουσαν τῷ ἔλλο-

γίμῳ Κ. Π. Μαυροκεφάλῳ κηρύττειν ἐπ' ἄμβωνος. Μὲ ψυχικὴν δ' ἀγαλλίασιν καὶ ἄμετρον εὐχαρίστησιν ἀνέγνων καὶ τὸ μέρος τοῦ φιλικῆς μοι γράμματός τῆς ἐνῶ διαγράφει τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν τῶν πρό τινων ἀρξάμενων καὶ διεκπεραιωθείσων ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς Θεοφανείου Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἐν ᾗ ἐξόχως διέπρεψαν διδάσκαλοί τε καὶ μαθηταί, ἀποδεικνύοντες σαφῶς καὶ τὸ συνετόν, καὶ τὰς ἐξετάσεις τιμῆσαν πολυπληθὲς ἀχροατήριον, ὅτι οἱ μὲν ἐποπλασάσαν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτοῖς τάλαντον, οἱ δὲ ὅτι ὡς γῆ ἀγαθὴ δεχθέντες προθύμως τὸν σπαρέντα εἰς τὰς νεαράς αὐτῶν ψυχὰς σπόρον τῆς παιδείας ἐκαρποφόρησαν ὁ μὲν ἑκατὸν ὁ δὲ πεντήκοντα, καὶ οὕτως ἀμφοτέροι ἐσπευσαν νὰ δικαιώσουν τὰς τοῦ κοινοῦ ἐλπίδας, προσδοκῶντος νὰ ἴδῃ ἐντὸς ὀλίγου καὶ ὀρι-σμένου καιροῦ συμμορίαν ἀγαθῶν πολιτῶν ἐξερχομένων ἐκ τῆς Θεοφανείου Σχολῆς καὶ προικισμένων μ' ὅλα τὰ προσόντα τὰ ἀνιστῶντα τὸν ὄντως ἄνθρωπον. Συγχαίροντες τοῖνον καὶ ἡμεῖς ἐπευχόμεθα ἐξ ὄλου θυμοῦ διδασκάλους τε καὶ μαθητάς, ἐπιτρόπους τε καὶ φιλοπάτριδας, καὶ ἐν γένει ἅπαντας τοὺς διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν τὴν ἔξοχον ταύτην Σχολὴν ὑποστηρί-ζοντας φιλομούσους καὶ φιλαγάθους ἄνδρας. Ἐξαιτού-μενοι θερμῶς παρὰ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, ἵνα τοὺς μὲν ἐνισχύῃ εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν διάδοσιν τῶν φώτων τοὺς δὲ ἀποδείξῃ πολίτας ἀγαθοὺς καὶ χρησί-μους, εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν, εἰς δὲ τοὺς λοι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 398 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

πessήμανε ὅτι ἡ ὀρθόδοξη ἀγωγή δὲν εἶναι ἰδεολογικὴ σύλληψη, ἀλλὰ ἱστορικὴ πραγματικότητα. Πηγάζει ἀπὸ τὴ μακραίωνη ἑλληνορθόδοξη Παράδοση καὶ ἑλληνορθόδοξη ψυχὴ, ἐνῶ ἡ παρατηρούμενη σήμερον πολεμικὴ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἑλληνορθόδοξης ἀγωγῆς ἀπο-δλέπει στὴν ἐπιβολὴ τῆς ἀνθρωπολογίας τοῦ ἀθέου οὐμα-νισμοῦ.

Ἡ συνεδρία καὶ ἡ συζήτηση ποὺ ἀκολούθησε ἐγίναν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Τιμοθέου.

Δ'. Τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου ὁ κ. Παναγιώτης Πάλλης, Γεν. Ἐπιθεωρητῆς Μ.Ε., εἰσηγήθη τὸ θέμα «Ἡ προσωπικότης τοῦ θεολόγου, ὡς ἀποφασιστικὸς παι-δευτικὸς παράγων». Ὁ θεολόγος, εἶπε ὁ ὁμιλητής, ἔχον-τας ὡς ἔργο ὄχι τὴν μετάδοση ξηρῶν ἐγκεφαλικῶν γνώ-σεων ἀλλὰ τὴν μετάγγιση πίστεως καὶ ἀρχῶν ζωῆς, πρέ-

πει νὰ ἀναπτύξει τὴς νοητικῆς του δυνάμεις, τὴ βούληση καὶ τὸ συναίσθηματικὸ του κόσμον. Νὰ διατηρήσει τὴ μο-ναδικότητά του. Νὰ ἐνοποιήσῃ τὴς ἐσωτερικῆς του δυ-νάμεις καὶ ν' ἀποκτήσῃ μιὰ ἐσωτερικὴ ἁρμονία καὶ γα-λήνη. Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ χαρακτηρίζεται καὶ ἀπὸ αὐ-θεντικὴ θρησκευτικότητά, χριστιανικὴ πίστη, ἀγάπη, τα-πεινοφροσύνη καὶ ἐνάρετο βίον.

Στὴ συνεδρία καὶ στὴ συζήτηση προήδρευσε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Πολύκαρπος, ἐ-νῶ — ἐκτὸς προγράμματος — νέοι Βορειοηπειρώτες ποὺ διέφυγαν πρόσφατα ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, διεκτραγώδησαν τί διωγμοὺς ὑφίστανται: οἱ συμπατριῶτες μας στὴ χώρα αὐτὴ καὶ τόνισαν ὅτι περιμένουν πολλὰ ἀπὸ τοὺς ἐλευ-θέρους Ἑλληνας.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

πούς, ἵνα ἀνταμείψῃ αὐτῶν τοὺς κόπους καὶ τὴν φιλάγαθον προθυμίαν, ὑγίαν μὲν ἐν τῷ παρόντι προσκαίρῳ βίῳ δωρουμένου συγκεκροτημένην μ' ὅλα τὰ ἐφετά καὶ καταθύμια, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι τῆς αἰωνίου αὐτοῦ καταξιών μακαριότητος. Ταῦτα ἀπαντῶν ἐν συνόψει δὲν λείπω νὰ τὴν διαβεβαιώσω ὅτι ἀείποτέ εἰμι καὶ ἔσομαι προστάτης ἔνθερος τῶν Μουσῶν καὶ τῆς παιδείας, ἐπαινέτης τε καὶ εὐχέτης τῶν ὑπὲρ τῶν κοπιώντων, ἐν οἷς συγκαταλελεγμένην ἔχων καὶ τὴν ὑμετέραν εὐγενεῖαν εὐχομαι ἵνα ἦ ὑγιαίνουσα καὶ εὐδαιμονοῦσα, μηδὲν ἄμφιβάλουσα ὅτι ἔσομαι ὡς ὑποσημειοῦμαι,

1850 Αὐγούστου 9 Ἄρτα

τῆς περισπουδάστου μοι αὐτῆς εὐγενεῖας
ἐν Χριστῷ διάπτυρος εὐχέτης καὶ ὅλος πρόθυμος

† Ὁ Ἄρτης ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

Τὸν Ἐλλόγιμον Κ. Π. Μαυροκέφαλον ὀλοφύχως εὐχόμεθα²⁴.

Εἰς τὸ γράμμα τοῦτο ἐδόθη ἐγκαίρως ἢ ἐξῆς ἀπάντησις:

Πρὸς

τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιερέα Σωφρόνιον, Μητροπολίτην Ἄρτης

Εἰς Ἄρταν

Πρέβεζα τὴν 6 Σεπτεμβρίου 1850

Σεβασμιώτατε Πάτερ!

Ἐγκαίρως ἔλαβον τὴν πολύτιμον ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος μνηολογουμένην τὴν 9 παύσαντος Αὐγούστου ὁμοῦ μὲ τὸ συνημμένον ἀντίγραφον τῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς, ἀπαγορευούσης δυνάμει συνοδικῶν τινῶν κανόνων τὴν ἐπ' ἄμβωνος διδασκαλίαν τοῦ λογικοῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦτου ποιμνίου ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Θεοφανείῳ ταύτῃ Σχολῇ Καθηγητοῦ κ. Π. Α. Μαυροκεφάλου, ὡς ἐκ τῶν λαϊκῶν καὶ ἐγγάμου.

Ἐνῶ εὐχαριστῶ τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα διὰ τὴν στάλσιν τοῦ ἀντιγράφου τῆς Πατριαρχικῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς, ἃς μὲ συγχωρήσῃ ἢ ὑμετέρα Πανιερότης νὰ τὴν παρατηρήσω, ὅτι ἐξ ἀρχῆς τῆς αἰτήσεώς μου περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς διδασκαλίας ταύτης, καίτοι παραδεχθεῖσα αὐτὴν ὡς νόμιμον καὶ λογικὴν, ἔθετο στερρὸν πρόσκομμα πολιτικούς λόγους, καὶ ἄλλα ἀλλεπάλληλα αἴτια, καὶ ὅχι ποτὲ συνοδικὰς ἀπαγορεύσεις, ὁποῖον γίνεται τώρα μνεῖα εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ ὅτι ἢ πόλις αὐτὴ πλουτοῦσα κατ' εὐτυχίαν τοῦ ἐν τῇ Θεοφανείῳ Ἑλληνικῇ Σχολῇ Καθηγητοῦ τοῦτου, μεμυημένου ἐπιστημονικῶς τὰ τῆς Θεολο-

γίας παρ' ὀρθοδόξων, καθὰ ἤδη γέγραφα, καὶ ἐπληρορήθη ἢ ὑμετέρα Πανιερότης δυναμένου καθὼ τοιούτου νὰ καθοδηγήσῃ καὶ τὸν λαὸν εἰς τὰ κατὰ Θεὸν καλὰ καὶ συμφέροντα διὰ τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, δὲν δύναται ἔνεκα τῆς ἐνδεείας τῆς, νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἱεροδιδάσκαλον κληρικὸν εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ σοβαροῦ τοῦτου ἀντικειμένου, ὥστε καὶ τὸν ἐπὶ πολλοτάτων Ἀρχιερέων Μητροπολιτῶν Ἄρτης, προκατέχειν τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος, καὶ αὐτῶν τῶν κλεινῶν, ἐναρέτων καὶ θεολόγων Ἰγνατίου, καὶ Ἱεροθέου, τοῦ καὶ Ἰωαννίνων καὶ Ἄρτης Μητροπολίτου, λαϊκοὶ θεοσεβεῖς ἐδίδαξαν κατὰ διαταγὴν εἰς προτροπὴν αὐτῶν, συμφώνως μὲ τὰς θεοπνεύστους Γραφὰς τὸν Χριστιανικὸν τοῦτον λαὸν ἐπ' ἄμβωνος, οὐχ ἤττον τώρα ὀφείλει νὰ μένῃ ἄμοιρος τῆς λογικῆς ἀναπτύξεως καὶ διδασκαλίας τῶν θείων Γραφῶν, κατὰ τὴν μνησθεῖσαν Πατριαρχικὴν ἐπιστολήν.

Ἐγὼ δὲν λυποῦμαι ποσῶς τώρα, Σεβασμιώτατε Πάτερ, διὰ τὴν ἔλλειψιν ταύτην, διότι πολλὰ ἐνήργησα καὶ μετὰ ζήλου ἐξεπλήρωσα, ἀτελεσφορήτως διὰ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος αἴτια, τὸ ἱερὸν μου καθήκον, καὶ οὐδὲν ἔφεξῆς περὶ αὐτοῦ μεριμνήσω, ἀναγομένου μάλιστα εἰς τὸν κύκλον τῶν ἱερῶν χρεῶν τοῦ πατρὸς καὶ ποιμένος τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

Ἴσως ἢ ὑμ. Πανιερότης ἐπελάθετο, ἢ ἐνόμισεν ἀντικανονικὴν τὴν αἴτησίν μου τοῦ νὰ ὀδηγήσῃ ἐπισήμως τὸν ἱερὸν τοῦτον κλῆρον νὰ συνέρχῃται κατὰ Παρασκευὴν εἰς τὴν Θεοφάνειον ταύτην Σχολὴν, πρὸς ἀκρόασιν τῆς ἱεράς Χριστιανικῆς κατηχήσεως διδασκομένης πρὸς τοὺς μαθητάς, ἵνα καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ ἀναγκάζωνται τινες εἰς ἀκρόασίν του. ἐὰν λοιπὸν ἔνεκα ἄλλων οὐσιωδεστέρων ἐπελάθετο φροντίδων ἢ ὑμετέρα Πανιερότης δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τώρα ἐνθυμουμένη, ἐὰν δὲ νομίζῃ καὶ ταύτην ἀντικανονικὴν, παρακαλῶ νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ μὲ ἀναγγεῖλῃ ποῖοι συνοδικοὶ κανόνες ἀπαγορεύσωσι τὴν τῶν ἱερέων ἄπαξ τῆς ἐβδομάδος προσέλευσιν εἰς τὴν Σχολὴν διὰ τὸν εἰρημένον σκοπὸν, ἵνα μὴ τοῦ λοιποῦ ἐνοχλήσω περὶ τοῦτου τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα.

ὑποκλινέστατος αὐτῆς θεράπων καὶ τέκνον
κατὰ πνεῦμα εὐπειθέστατον.

Ἀθανάσιος Ἀθανασιάδης²⁵

Σχολιάζοντες, τέλος, τὸ τελευταῖον τοῦτο γράμμα τοῦ μακαριστοῦ Ἀθανασίου Ἀθανασιάδου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἄρτης Σωφρόνιον σχετικῶς πρὸς τὸ τόσον δύσκολον πρόβλημα, τὸ ὁποῖον παρέμεινεν ἄλυτον, παρατηροῦμεν τὴν ἐκδηλον στενοχωρίαν καὶ δυσἀρεσκείαν του διὰ τὴν τοιαύτην ἐκβασιν μῆδ' ὅσον ἀξιεπαίνου προσπαθείας του, ὥστε νὰ ἐξυπηρετηθῇ πνευματικῶς ἢ φιλόπτη γενέτειρά του Πρέβεζα, εἰς τὴν ὁποῖαν τόσον σφοδρῶς ἐπόθει νὰ ἀκούεται τὸ θεῖον Κήρυγμα ἐπ' Ἐκκλησίαις εἰς καιροὺς τόσον δυσχεμερούς.

24. Κ ὦ δ ι ξ τῆς Θεοφ. Σχ., σσ. 322, 324, 326.

25. Κ ὦ δ ι ξ Θ. Σχ. σσ. 323-325.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ*

ε) Αὐτοκριτικὴ

Με ὅλα αὐτὰ δὲν ἐπιχειρεῖται «ὠραιοποιήσις» τῆς καταστάσεως, ἢ ὅποια ἐπικρατεῖ εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὅσα ἐλέχθησαν ἀποτελοῦν εἶδος μαρτυρίας τῆς ὀρθοδόξου ποιμαντικῆς, ἔστω καὶ ἐὰν μερικοὶ ἐκ τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας μᾶς παρεμέρησαν τὸ ὀρθόδοξον «αἰσθητήριον» καὶ υἰοθέτησαν εἰς τὸ ἔργον των δυτικὰ πρότυπα καί, τοιουτοτρόπως, ὠδηγήθησαν εἰς ἐσφαλμένην ἀξιολόγησιν τῶν προτεραιοτήτων τοῦ ἔργου των.

Τὸ θέμα τῶν προτεραιοτήτων εἰς τὴν ποιμαντικὴν ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν βᾶσιν, δηλαδὴ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐνορίας καὶ τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος τοῦ ἐφημερίου. Ἀσχοῦντες αὐτοκριτικὴν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ ἐπαναλάβωμεν ὠρισεμένας ἀπὸ τὰς σκέψεις μας τὰς ὁποίας καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιπτώσεις ἐτονίσαμεν κατὰ τὸ παρελθόν:

«Ὁ ἐφημέριος ἔχει καθήκοντα τὰ ὅποια τοῦ ἀφαιροῦν ὀλόκληρον σχεδὸν τὸν χρόνον. Πρέπει ἀκόμη νὰ σημειωθῇ, ὅτι διὰ τὴν ἀξιολόγησιν τοῦ ἔργου του καὶ τὴν προτεραιότητα τῶν ἐνεργειῶν του δὲν ἔχουν, δυστυχῶς, πάντοτε ἀποφασιστικὴν σημασίαν κριτήρια ποιμαντικά. Ἄλλοτε παρεμβάλλονται αἱ ἀπαιτήσεις τῶν χριστιανῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἐφημέριος πρέπει νὰ ικανοποιῇ ἀνὰ πάσαν στιγμὴν, ὅπως χαρακτηριστικῶς

ἀνέφερε παλαιότερος ἐφημέριος, ἐπιθυμῶν νὰ ὀμιλήσῃ διὰ τὸ κύριον ἔργον ἐνὸς καλοῦ ἐφημερίου.

Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι κατὰ μίαν εὐρέως ἐπικρατοῦσαν ἀντίληψιν, κύριον ἔργον τοῦ καλοῦ ἐφημερίου εἶναι τὸ πῶς θὰ ἱκανοποιήσῃ καλῶτερον τὰς ἀπαιτήσεις ἐνὸς ἐλαχίστου ἀριθμοῦ ἐνοριτῶν. Ἀντιθέτως, ἡ ποιμαντικὴ φροντίς, τὸ κύριον ἔργον ἐνὸς ποιμένου, ἐκλαμβάνεται πολλακίως ὡς ὑπόθεσις ἰδιωτικῆ τοῦ ἀσχοῦντος αὐτὸ ἐφημερίου.

Ἄλλοτε πάλιν ἐπικρατοῦν εἰς τὴν σκέψιν τοῦ ἐφημερίου κριτήρια προσωπικῆς φύσεως, π.χ. ἀντιμετώπισις οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν ἢ ἄλλου εἶδους δυσκολίαι, αἱ ὁποῖαι τὸν ἐμποδίζουν νὰ κάμῃ ὀρθὴν ἀξιολόγησιν τῶν καθηκόντων του.

Εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονός, ὅτι, ὅταν ὀμιλῶμεν περὶ ἐφημεριακῶν καθηκόντων καὶ ἐφημερίου, ἐλάχιστα σκεπτόμεθα τὸ εὐρύτερον ποιμαντικὸν ἔργον. Ὡσὰν ὁ ἐφημέριος νὰ ἦτο μόνον τελετουργὸς καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς τελέσεως ἱεροπραξιῶν καὶ ὄχι ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τοῦ λειτουργοῦ τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὡσὰν νὰ μὴ ἦτο ὁ ποιμὴν τῆς ἐνορίας του, ὡσὰν νὰ μὴ ἦτο τὸ πρωταρχικὸν καθῆκον του ἢ διαποίμανσις τῶν ἐνοριτῶν του καὶ ἡ οἰκοδομὴ αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

— Ὁ τάδε κληρικὸς δὲν εἶναι ἐφημέριος, λέγομεν π.χ. καὶ ἐννοοῦμε τότε κυρίως ὅτι ἀσχολεῖται μὲ ἔργον ποιμαντικόν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρουσιάζεται αὐτὸ τὸ παράδοξον: κληρικοὶ ἄνευ ποιμνίου νὰ θεωροῦνται ὡς οἱ κατ' ἐξοχὴν ποιμένες!

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 372 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

Εἶναι χαρακτηριστικὸν, ὅτι ἐκ τῆς σφοδρᾶς ἀθυμίας διακατεχόμενος, κατόπιν τῆς ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως, καθυστέρησεν ἐπὶ πολὺ τὴν ἀπάντησιν. Γράφει μόλις τὴν 9ην Σεπτεμβρίου. Καὶ τὸ γράμμα του ἐμφανίζει ἔκδηλον τὴν πικρίαν, ζωηρὸν τὸ παράπονον, πρὸς τὸν κατὰ τὰ ἄλλα σεπτὸν Ἱεράρχην, ὅστις ἐνῶ εἶχε κατ' ἀρχὴν ἀποδεχθῆ ὡς λογικὸν τὸ αἴτημά του, αἔθετο — ἐν τούτοις — στερρὸν πρόσκομμα πολιτικῶς λόγους καὶ ἄλλα ἀλλεπάλληλα αἴτια καὶ ὄχι ποτὲ συνοδικὰς ἀπαγορεύσεις.

Ἐθεώρει ὁ Ἀθανασιάδης ἀπλοῦν τὸ ζήτημα, θέμα καλῆς θελήσεως καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως, ὡς εἶδον καὶ ἀντιμετώπισαν τοῦτο ἄλλοι Ἀρχιερεῖς τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως, μάλιστα καὶ ὁ κλεινὸς ἐκεῖνος καὶ σοφὸς Ἱγνάτιος²⁶.

26. Βιτᾶλη Φιλάρτου, Ἀρχιμ., Ἱγνάτιος ὁ Λέσβιος ὡς Μητροπολίτης Ναυπάκτου, Ἄρτης καὶ Πρεβέζης, ἐν «Ἡπειρ. Ἔστια», ἔτ. 1963, «Ποιμὴν», ἔτ. 1963 καὶ «Σκουφᾶς» Ἄρτης, ἔτ. 1971.

Συνεπῶς, κατ' οἰκονομίαν, καὶ διὰ λόγους ἐκτάκτου ἀνάγκης, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παρασχεθῇ, ἔστω καὶ προφορικῶς, ἡ δυνατότης, ὥστε νὰ ικανοποιηθῇ τὸ ὑπ' ὄψιν λογικὸν αἴτημα. Φθάνει μάλιστα ὁ ἐν λόγω φλογερὸς Χριστιανὸς νὰ σκεφθῇ καὶ τὴν ἐξῆς λύσιν τοῦ προβλήματος: Νὰ παρῆχτο εἰς τὸν Σχολάρχην Π. Μαυροκέφαλον ἡ ἀδεια τοῦλάχιστον ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Θεοφανείου Σχολῆς εἰς συγκέντρωσιν τοῦ Ἱερατείου τῆς Πρεβέζης καὶ εἰς Χριστιανούς, ὑπὸ μορφήν διαλέξεων, νὰ διδάσκῃ τὴν ἱερὰν Κατήχησιν καὶ τὰς Εὐαγγελικὰς ἀληθείας.

Δυστυχῶς καὶ εἰς τὴν πρότασιν αὐτὴν δὲν ἐδόθη ἀπάντησις πρὸς μεγάλην ἀπογοήτευσιν τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῆς χριστιανικῆς προσωπικότητος τῆς Πρεβέζης.

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκήρυξ

Τὸ θέμα λοιπὸν τῆς ὀρθῆς ἀξιολογήσεως τῶν ποιμαντικῶν στόχων τῆς ἐνορίας, καθὼς καὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἐφημερίου εἶναι ὄντως ἐν ἐκ τῶν βασιχωτέρων προβλημάτων καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ ριζικῶς καὶ κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ τὰς κυρίας ἐπιδιώξεις τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀπόψις ὅτι ὁ ἐφημέριος πρέπει ὡπωσδήποτε νὰ ἀνταποκρίνεται 'στὶς ἀπαιτήσεις τῶν χριστιανῶν' καὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνον καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τελείσεως τῶν ἱερῶν μυστηρίων, τῶν ἄλλων ἁγιαστικῶν πράξεων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τῆς λοιπῆς ἐφημεριακῆς δραστηριότητος, ἀκόμη καὶ μὲ κίνδυνον ἀλλοιώσεως τῆς ἀποστολῆς του εἰς τὴν συνειδησιν τοῦ ἰδίου τοῦ ἐφημερίου καὶ τῶν ἐπὶ μέρος ἐνοριτῶν, φαίνεται ὅτι κυριαρχεῖ εἰς εὐρείαν κλίμακα.

—'Εγὼ δὲν θὰ τὰ βάλω μὲ τὸν κόσμον!, ἀνέφερον ἄλλοις ἐφημέριοις κατὰ μίαν συζήτησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεστηρίχθη, ὅτι πρέπει νὰ καταβληθῇ προσπάθεια συνδέσεως τῶν ἱερῶν μνημοσύνων μετὰ τῆς Θ. Λειτουργίας, ὅτι σ' αὐτὴν πρέπει νὰ μετέχουν ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι, ἀντὶ νὰ προσκαλοῦνται εἰς τὸ μνημόσυνον μετὰ τὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ νὰ δημιουργοῦνται προστριβαὶ περὶ τὴν ὥραν ἐνάρξεως τῶν ἱ. μνημοσύνων.

Ἄλλὰ τὸ ὅλον θέμα δὲν εἶναι εὐκόλον, ὅσον ἴσως φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως.

—Κάθισε μίαν ἐβδομάδα εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἐνορίας νὰ ἀντιμετωπίσης τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κόσμου καὶ τότε νὰ συζητήσωμεν, εἶπεν χαρακτηριστικῶς ἐφημέριος.

Ἡ πραγματικότης εἶναι ὅτι ἔχει δημιουργηθῆ εἰς τὰς μεγάλας ἐνορίας κατάστασις δύσκολος, ἕνα ἀφόρητον καθεστῶς ἐπικρατεῖ, τὸ ὁποῖον καταπιέζει κάθε ἐφημέριον, ὅταν θελήσῃ νὰ ἐκλάβῃ καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τὴν ἀποστολὴν του ὡς ἀποστολὴν ποιμένος καὶ καθοδηγητοῦ τοῦ λαοῦ.

Συνεπῶς, ὁ τρόπος τῆς ποιμαντικῆς ἐργασίας τοῦ ἐφημερίου καὶ ἡ ἀξιολόγησις τοῦ χρόνου του καὶ τῆς ὅλης ποιμαντικῆς του ἐργασίας πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ κατὰ τρόπον ριζικὸν ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων παραγόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα γενικώτερον δι' ὅλους τοὺς ἐφημερίους μιᾶς ἐνορίας καὶ δι' ὅλας τὰς ἐνορίας μιᾶς ἐπισκοπῆς, καλύτερον δὲ δι' ὅλας τὰς ἐνορίας τῆς πατρίδος μας καὶ ὄχι μόνον ὑπὸ ἀτομικῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀσυστηματοποιήτων προσπαθειῶν τῶν ἐπὶ μέρος ἐφημερίων.

Πρέπει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ διαφωτισθῇ ὁ λαός, πρέπει ὅλοι νὰ γνωρίσουν δι' ἐγκυκλίωιν καὶ διὰ παντὸς μέσου ὅτι τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ θεία λειτουργία, αἱ λοιπαὶ ἁγιαστικαὶ πράξεις καὶ ὁλόκληρος ἡ πνευματικὴ μας ζωὴ δὲν φέρει χαρακτῆρα ἰδιωτικόν, ὅτι, συνεπῶς, ὁ ἐφημέριος δὲν εἶναι ὑπάλληλος πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέ-

σεων τῶν ἐπὶ μέρος πιστῶν ἀλλὰ ὁ ποιμὴν τῆς ἐνορίας.

Πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ ὅλους ἀντιληπτόν, ὅτι κύριον μέλημα τοῦ ἐφημερίου εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος ὁλοκλήρου τῆς ποιμνῆς καὶ ἡ σωτηρία ἐκάστου πιστοῦ ἐντὸς πάντοτε τῆς μιᾶς ποιμνῆς· ὅτι ὁ ἐφημέριος, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ πάντοτε εἰς τὰς ἐνεργείας του νὰ μένῃ συνεπὴς πρὸς τὸν κύριον αὐτὸν σκοπὸν τοῦ ἔργου του, δὲν εἶναι 'νεωτεριστής', ἀλλὰ πιστὸς φορεὺς τῆς γνησίας ὀρθοδόξου παραδόσεως, ὅτι, ἐὰν δὲν τὸ ἀντιλαμβάνωμεθα αὐτό, τοῦτο συμβαίνει διότι ἴσως δὲν ἔχομεν διατηρήσει καθαρὸν τὸ 'αἰσθητήριον' τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως καὶ τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος.

Εἶναι λοιπὸν καιρὸς νὰ λάβωμεν τὰ μέτρα μας, ἄλλως ὑφίσταται κίνδυνος νὰ γενικευθῇ καὶ νὰ καταστῇ πλέον πεποίθησις τῶν ἐφημερίων, ὅτι ὁ ρόλος των δὲν εἶναι νὰ ποιμαίνουσι καὶ νὰ καθοδηγοῦν, ἀλλὰ νὰ καθοδηγοῦνται οἱ ἴδιοι εἰς τὸ 'ποιμαντικόν' των ἔργον ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν χριστιανῶν». (Ἄ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἐνώπιον τῆς κρίσεως τοῦ γάμου, ἐν Σκέψεις περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς ἐνοριακῆς διακονίας, τεύχος Θ—Ι, Ἀθήναι 1973, σελ. 33-36).

στ) Ποιμαντικὴ ἐπιμέρφωσις τοῦ κλήρου.

Διὰ τὴν ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων ποιμαντικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα δημιουργοῦνται μὲ τὴν διαφοροποίησιν τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας (Περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἰδὲ τὴν λαμπρὰν διατριβὴν τοῦ Ἐπισκόπου Ἀρχελώου Εὐθυμίου Στύλιου, Τὸ σύγχρονον ἀστικὸν περιβάλλον, ὡς ποιμαντικὸν πρόβλημα, Μελέτη ποιμαντικῆς κοινωνιολογίας, Ἀθήναι 1980) πρέπει ἡ Ἐκκλησία νὰ λάβῃ οὐσιαστικὰ μέτρα. Ἡ κοινωνία μας διαφοροποιεῖται συνεχῶς, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ σημειώνονται ριζικαὶ ἀλλαγαὶ καὶ εἰς τὸν τρόπον σκέψεως, τὴν συμπεριφορὰν, ἀκόμη καὶ εἰς τὸ θρησκευτικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα τῶν ἀνθρώπων. Τὴν ἐπίδρασιν αὐτὴν δέχονται ἀκόμη καὶ οἱ ἔργατα τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ποιμένες καί, εἰδικώτερον, οἱ ἐφημέριοι τῶν ἐνοριῶν. Καὶ ὅμως καλοῦνται νὰ δώσουν μαρτυρίαν τῆς προσωπικῆς των πίστεως, νὰ φανοῦν ἀντάξει τῆς κλήσεώς των, μάλιστα εἰς καταστάσεις συνεχῶς μεταβαλλομένας.

Εἶναι λοιπὸν φανερόν ὅτι δὲν δύναται νὰ στηριχθοῦν εἰς τὰς γνώσεις τοῦ παρελθόντος. Ἐξ ἄλλου ἡ προβληματολογία τῆς Δύσεως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ποιμαντικὰς λύσεις, ἀνταποκρινομένας εἰς τὰ πραγματικὰ προβλήματα καὶ εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς ὀρθοδόξου ποιμαντικῆς.

Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας μας πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς δάσιν τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν, νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἐνότητα ὄλων τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι εἰς τὴν διάσπασιν των. Ἡ διαίρεσις μεταξὺ θεολογίας, ποιμαντικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως καὶ ἡ ἀσκήσις αὐτῶν κατὰ τρόπον

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ Β' Πανορθόδοξος Προσυνοδικὴ Διάσκεψις.

Μετ' ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπληροφόρηθη τὰς ἐργασίας τῆς ἐν Γενεύῃ (Σαμπενζὺ) συγκληθείσης Β' Πανορθόδοξου Προσυνοδικῆς Διασκέψεως, ἣτις ἠσχολήθη κυρίως περὶ τὰ θέματα τῆς νηστείας, τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου καὶ τοῦ εορτασμοῦ τοῦ Πάσχα.

Ἡ Διάσκεψις αὕτη, τῆς ὁποίας Χρονικὸν θὰ παρουσιασθῆ εἰς προσεχῆ τεύχος τῆς «Ἐκκλησίας», ἀπέδειξε πρωτίστως τὴν θέλησιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν νὰ μὴ ἐπιτρέψουν αἱ τυχόν διαφορετικαὶ ἀπόψεις ἐπὶ τῶν συζητηθέντων θεμάτων νὰ διασπᾶσιν τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐφ' ὅσον ἡ μέλλουσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ ὀριστικὰς ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις.

Δεύτερον πρέπει νὰ ἐξαρθῆ τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῇ Διασκέψει ἐλήφθησαν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν αἱ ἀπόψεις, αἵτινες προεβλήθησαν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας, τῆς ὁποίας ἠγεῖτο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας. Τὸ γεγονός αὐτό, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἀναγνωρίζεται ἰδιαίτερα βαρῆς εἰς τὰς ἐπὶ τῶν διορθοδόξων ζητημάτων ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γεννᾷ εἰς Αὐτὴν διὰ τὸ μέλλον ἠδ-ξημένας εὐθύνas διὰ τὴν καθ' ὅλου ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐνδεδειγμένην διακυβέρνησιν καὶ πηδαλιούχησιν τοῦ σκάφους τῆς Ὁρθοδοξίας. Αὐταί, ἠνωμένα περὶ τὸν πρῶτον τῇ τάξει Οἰκουμενικὸν Θρόνον, δεόν ἔσθην μὲν νὰ συνεχίσουν νὰ ὀρθοτομοῦν τὸν λόγον τῆς αἰωνίου καὶ ἀναλ-

οιώτου ἀληθείας, ἐτέρωθεν δὲ νὰ ἐντείνουν τὴν ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ διακονίαν των, συλλαμβάνουσαι καὶ ἀξιοποιῶσαι τὰ ἀποκαλυπτικὰ μηνύματα τῶν καιρῶν, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι μενετοί.

Δὲν ἔχει παύσει, οὔτε καὶ θὰ παύσῃ ποτέ.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἐν σχετικῇ ἐγκυκλίῳ αὐτῆς πρὸς τὸν ἱερόν Κλήρον, τονίζει, ὅτι (ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε πάντοτε προσεκτικὴ καὶ ξένη πρὸς τὴν πολιτικολογίαν διὰ πολλοὺς λόγους καὶ κυρίως διότι εἶναι Μήτηρ πάντων ἀδιακρίτως τῶν ἀποτελούντων τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα αὐτῆς).

Οἶκοθεν νοεῖται, ὅτι διὰ τῶν ἐκφράσεων τούτων, αἵτινες ἀποσκοποῦν εἰς τὸ νὰ μένουν οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας μακρὰν τῶν κομματικῶν διενέξεων, οὐδόλος καταδικάζεται ἡ πολιτικὴ τοποθέτησις τοῦ Χριστεπώνυμου πληρώματος ἢ ἡ προβολὴ τῶν ἀρχῶν ἢ δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς προστίθεται ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ, ἡ Ἐκκλησία «δὲν ἔχει παύσει, οὔτε καὶ θὰ παύσῃ ποτέ, νὰ ἀγωνίζεται μετ' ἀποφασιστικότητος καὶ σκέψεως διὰ τὰ δίκαιά της, νὰ ἐπισημαίνῃ εἰς πάντα ὑπεύθυνον ἐνεργείας ὡς καὶ παραλείψει στρεφόμενας κατὰ τοῦ κύρους Τῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ Παραδόσεως, ἢ περιφρούρησις τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ καθήκον αὐτῆς ἀκόμη καὶ χάριν τοῦ Ἔθνους».

Συγχαρητήρια ἐκ μέρους τῆς Ἱ. Συνόδου.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνεχάρη τὰς δύο Ἑλληνίδας πρωταθλητρίδας Ἄννας

ὁ ὅποιος δὲν διαφυλάσσει τὴν ἐνότητα τῶν ἐπὶ μέρους λειτουργιῶν τοῦ ἐνὸς Σώματος, συνιστᾷ ἐπικίνδυνον κερπὸν ἐσφαλμένης λειτουργίας τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν στελεχῶν, ἀποτέλεσμα διαφοροποιήσεως τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος, τὸ ὅποιον ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀλωτρίωσιν τῆς ὀρθοδόξου ποιμαντικῆς.

Πρὸ τοῦ κινδύνου αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ λάβῃ ὅλα τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα διὰ νὰ ὀδηγήσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς ὀρθόδοξα θεολογικά, ἐκκλησιολογικά καὶ ποιμαντικά πλαίσια, ὥστε οἱ μέλλοντες κληρικοὶ νὰ κατανοήσουν ὅτι τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐνιαῖον, συνιστᾷ ἁρμονικὸν σύνολον καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ταμαχίζεταί. Ἡ ποιμαντικὴ ἢ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀσχοῦνται μακρὰν τῆς θεολογίας. Δὲν ἐπιτρέπεται δηλαδή ὁ ποιμὴν νὰ ἐμιλή διὰ «τοὺς θεολόγους» ὡς κατὰ ἔξω καὶ μακρὰν τῶν ἰδικῶν του καθηκόντων καὶ τῆς ἰδικῆς του ἀποστολῆς οὔτε πάλιν ἡ θεολογία ἐπιτρέπεται νὰ καλλιεργῆται «χάριν τῆς ἐπιστήμης», ἀνεξαρτήτως καὶ μακρὰν τῆς ποιμαντικῆς. Ἀκόμη καὶ ἡ ἀσκῆσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως εἶναι λειτουργία ἐντὸς τῶν πλαισίων

τῆς θεολογίας καὶ τῆς ποιμαντικῆς τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν κινεῖται, συνεπῶς, εἰς ἐπίπεδον κοσμικῆς «κυβερνητικῆς».

Οἱ ἀσχοῦντες τὴν λειτουργίαν τῆς θεολογίας ὀφείλουν νὰ ἔχουν τὴν βαθεῖαν συναίσθησιν ὅτι ἐντὸς τοῦ λειτουργικοῦ χώρου τῆς Ἐκκλησίας μας εὐρίσκονται εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὴν πηγὴν τῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἐπομένως, ἐὰν εἶναι λαϊκοί, δὲν δύνανται νὰ ἀσκήσουν τὸ λειτουργικὸν ἔργον τῶν ἀνεξαρτήτως τῶν κληρικῶν, μακρὰν τοῦ λειτουργικοῦ χώρου, ἐὰν θεοβίως ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας καὶ διὰ τὴν ὀρθὴν λειτουργίαν τῆς ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι μακρὰν Αὐτοῦ.

(Συνεχίζεται)

π. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ Δρ. Θεολ.
Δρ. Φιλοσ., Διευθυντῆς ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ
τῆς Σ. Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ

Βερούλη και Σοφίαν Σακοράφα «διὰ τὸν ἑλληνικὸν τὸν θρίαμβον εἰς τοὺς Πανευρωπαϊκοὺς ἀγῶνας 1982».

Ἰδιαιτέρως ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐξήρε τὴν εὐσεβειαν τῆς Ἀννας Βερούλη και τὴν πίστιν αὐτῆς εἰς τὴν δύναμιν και ἐνίσχυσιν τῆς Μεγαλόχαρης, πρὸς τὴν ὁποίαν και ἀφιερώνει ἡ Ἑλληνὶς τὸ χρυσοῦν της μετάλλιον, προσφέρουσα τοῦτο εἰς τὸ Παν-Ἑλληνικὸν Προσκύνημα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου.

Αἱ πλήρεις εὐσεβείας και πίστεως δηλώσεις τῆς πρωταθλητρίδας ἐγένοντο δεκταὶ μεθ' ἱκανοποιήσεως ὑπὸ τοῦ Χριστεπιονύμου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος και ἀποτελοῦν ἔλεγχον πάντων τῶν περιπαιζόντων τὰ Θεῖα.

Σημαίνει ἐκδήλωσιν τιμῆς.

Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐπισημάνσεως τὸ γεγονός, ὅτι Πρύτανης τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἶναι κατὰ τὸ τρέχον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τυρολόης και Σερεντίου κ. Παντελεήμων Ροδόπουλος, Καθηγητὴς τῆς Ποιμαντικῆς και τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου τούτου.

Τὸ γεγονός τοῦτο σημαίνει ἐκδήλωσιν τιμῆς, ἣτις ἀντανακλᾷ οὐ μόνον εἰς τὸν Σεβασμιώτατον και τὴν Σχολήν, εἰς τὴν ὁποίαν οὗτος διακονεῖ, ἀλλὰ και εἰς ὀλόκληρον τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἣτις πάντοτε συνηρτάτω στενωῶς πρὸς τὸ καθ' ὅλον ἐκπαιδευτικὸν ἔργον.

Γενικὴ εἶναι ἡ εὐχή, ὅπως ἡ πρυτανικὴ θητεία τοῦ Σεβασμιωτάτου στεφθῇ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.

Θὰ ἀπέφυγε πολλὰ ὀλισθήματα.

Ἐξ ἀφορμῆς προσφάτου καταδίκης δημοσιογράφων ἐπὶ συκοφαντικῇ δυσφημῆσει, ὀρθῶς τονίζεται ἐν σχολίῳ ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος, ὅτι «εἶναι καιρός, πλέον, νὰ ἀντιληφθοῦν οἱ ἐκπροσωποῦντες τὴν Τετάρτην Ἐξουσίαν — ὅπως ἀποκαλεῖται ὁ Τύπος — ὅτι ταύτην οφείλουσαν νὰ ἀσκοῦν μὲ ἀπόλυτον σεβασμὸν πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν των, φροντίζοντες, παραλλήλως, ὅπως μὴ θίγουν ἀναιτίως πρόσωπα ἢ σπιλώνουσαν ὑπολήψεις, εἴτε πρόκειται περὶ δημοσίων ἀνδρῶν, εἴτε περὶ ἰδιωτῶν. Διότι ἡ ζημία, πὸν προσγίγνεται εἰς αὐτοὺς, εἶναι ἀνυπολόγιστος, δοθέντος ὅτι ἡ μὲν κραυγαλέα δυσφήμιση κοινολογεῖται ἐδρότητα, ἐνῶ ἡ διάφρεσις, πὸν συνηθῶς ἐπακολουθεῖ, σπανίως λαμβάνεται ὑπ' ὄφιν — ἐνίοτε και δὲν γίνεται ἀντιληπτῇ, κατὰ τὸν τρόπον πὸν καταχωρεῖται εἰς τὰ «φιλά» — θεωρουμένη ὡς ἀποτέλεσμα ἀσκηθεισῶν πιέσεων».

Ἐὰν ταῦτα ἰσχύουν διὰ τὴν σπύλωσιν τῆς ὑπολήψεως οἰουδῆποτε ἰδιώτου ἢ δημοσίου ἀνδρός, πολὺ περισσότερον ἰσχύουν διὰ τὰς ἀδίκους ἐπιθέσεις ἐναντίον ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς ἔχει ἰδιαιτέραν εὐαस्थσίαν.

Τὸ δημοσιογραφικὸν ἔργον θὰ ἀπέφυγεν ἀσφαλῶς πολλὰ ὀλισθήματα, ἐὰν ἦσκειτο ὡς ἱερόν λει-

τούργημα μετ' ἄκρας ἀντικειμενικότητος, ἀμεροληψίας, ἐντιμότητος και φιλαλληλείας.

«Παραλογοτεχνικὰ ἐξαμβλώματα».

Οὐδόλως εἶναι δεδικοιολογημένη ἡ ἐνορχηστρωμένη ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς, ἣτις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσχυροῦσης νομοθεσίας διέταξε τὴν κατάσχεσιν ὑποπροϊόντων τινῶν τῆς ἀθηναίου φιλολογίας.

Ὡς σημειοῖ ἡ φιλολογικὴ στήλη ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος, τὰ κατασχεθέντα βιβλία εἶναι «προνογραφικὰ ἐξαμβλώματα ἀποκρουστικῶν διαστροφικῶν γελοιοτήτων, πὸν τὸ περιεχόμενό τους τοποθετεῖ τὸν ἄνθρωπον και τίς γενετήσιες λειτουργίες σὲ περιοχὲς ἐμεικτῆς κτηνωδίας· παρέχοντας ταυτόχρονα και μιὰ αἰσχρὴ ὑποβάθμισιν τῆς γυναίκας σὲ ἄβουλο ἐνεργούμενον και θλιβερόν σκεῦος ἀκολασίας».

Ὅθεν ὀρθῶς παρατηρεῖται ἐν τῇ αὐτῇ φιλολογικῇ στήλῃ, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρως ἐκφράσεως οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὰ «παραλογοτεχνικὰ ἐξαμβλώματα», ἅτινα «δὲν ἔχουν καμιά θέσιν στὸ βιβλιοεμπορικὸν χῶρον. Γιατὶ ἐκτός ἀπὸ τῆς διαφθορᾶς, πὸν κομίζουν, βλάπτουν τὸ ἴδιον τὸ σοβαρὸν βιβλιοεμπόριο, στρέφοντας τὴν προτίμησιν ἐνὸς μεγάλου μέρους τοῦ κοινοῦ στὰ ἐκδοτικὰ περιτρίμματα τοῦ εἴδους».

Πρέπει νὰ εἶναι αὐτοελεγχόμενη.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ ἐπισημάνωμεν, ὅτι τὰ ἐν τῇ προηγουμένη παρατηρήσει λεχθέντα οὐδόλως ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν ἡ περὶ ἀσέμνων νομοθεσία χρῆσθι τροποποιήσεων και βελτιώσεων ἢ ἐὰν πρέπει νὰ καθορισθοῦν σαφέστερα κριτήρια πρὸς ἀξιολόγησιν ἐνὸς ἔργου ὡς καλλιτεχνικοῦ ἢ ἀσέμνου.

Πάντως ἡ προταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης ἔστω μὴ ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴ τροπολογία, — ἀντιθέτως πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ διακηρυχθέν, ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος οἰαδήποτε λογοκρισία —, ἀναγνωρίζει τὴν ἀνάγκην τῆς προστασίας τῆς νεότητος ἐκ τῆς ἀσέμνου ψευδοκαλλιτεχνικῆς παραγωγῆς και προσπαθεῖ νὰ καθορίσθι τὰς προϋποθέσεις, καθ' ἃς ἐπιβάλλεται ἡ ἐνεργοποίησις τῆς κατασταλτικῆς λογοκρισίας, ἢ ὁποία ὑπάρχει εἰς πάσας τὰς χώρας τοῦ κόσμου.

Κατ' ἐπανάληψιν ἐκ διαφόρων ἀφορμῶν ἔχει διακηρυχθῇ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας», ὅτι εἰς τὰ ἐλεύθερα δημοκρατικὰ καθεστῶτα πρέπει νὰ εἶναι περιττὴ ἡ προληπτικὴ λογοκρισία, διότι πᾶσα πνευματικὴ δημιουργία πρέπει νὰ εἶναι αὐτοελεγχόμενη και νὰ ἔχῃ συναίσθησιν τῆς κοινωνικῆς της εὐθύνης. Αὐτὸ βεβαίως οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ δικαίωμα και τὴν ὑποχρέωσιν τῆς προστατευτικῆς κρατικῆς ποινικῆς νομοθεσίας και τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας νὰ προστατεύουσαν διὰ κατασταλτικῶν μέτρων ἰδίως τοὺς ἀνωρίμους πολίτας και τὴν νεολαίαν ἐκ τῆς παντὸς εἴδους κανθαριδίνης.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΤΥΠΟΥ

(Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» ἐνεκαινιάσθη ἡ καθιέρωσις νέας τακτικῆς στήλης, ἣτις —πέραν τῶν κρινομένων καὶ θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς ἀξιολογουμένων εἰς τὴν στήλην τῶν Παρατηρήσεων ἀποσπασμάτων ἐκ δημοσιευμάτων τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν περιοδικῶν— θὰ καταχωρῆ καὶ ἐκλογὴν περιοχῶν ἐκ τῆς ὕλης τοῦ ἡμερησίου ἢ περιοδικοῦ Τύπου, αἵτινες, παρουσιάζουσαι γενικότερον ἐνδιαφέρον, συναρτῶνται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ πρὸς τὰς πτυχὰς τοῦ πνευματικοῦ βίου, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸν κύκλον τοῦ ἐνδιαφερόντος τῆς.

Αἱ περιοχῶν αὗται δὲν θὰ χορῆζον σχολιασμοῦ, διότι θὰ ἐκλέγονται διὰ τὴν στήλην ταύτην μόνον διατυπώσεις, τῶν ὁποίων τὸ νόημα ἢ τὸ μήνυμα θὰ εἶναι εὐγλωττα ἀφ' ἑαυτῶν. Ἡ καταχώρησις τῶν εἰς τὴν στήλην θὰ ἀποσκοπῆ ἔνθεν μὲν εἰς τὴν διὰ τὸν ἰστορικὸν τοῦ μέλλοντος συγκέντρωσιν ἐνδιαφεροσῶν πληροφοριῶν, ἐτέρωθεν δὲ εἰς ἐνημέρωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς πνευματικῆς πανοπλίας τῶν παντὸς εἶδους στελεχῶν καὶ μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ταῦτα ἔχουν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν ποικίλην ἐπίκαιρον καὶ ἐποικικὴν ὕλην).

Ε.Δ.Θ.

Πολιτικὸς γάμος.

«Ἐνας μῆνας ἔχει κλείσει ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου 1250)82 γιὰ τὸν πολιτικὸν γάμον καὶ τὰ πρῶτα συμπεράσματα, μὲ ἀριθμούς, δείχνουν ὅτι ὁ ξενικὸς αὐτὸς θεσμὸς δὲν ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα τῶν πολιτικῶν γάμων, ποὺ ἔγιναν στὴν περιοχὴ τῆς πρωτεύουσας, ἡ ἀναλογία εἶναι συντριπτικὴ: μόλις τὸ 20)ο ἔναντι 98)ο τῶν θρησκευτικῶν γάμων καὶ ὅπως λένε οἱ ἀρμόδιοι κύκλοι καὶ αὐτὸ τὸ ποσοστὸ θὰ μειωθεῖ σύντομα καὶ θὰ μηδενιστεῖ... Ἐπίσης ἔγινε πληροφόρησις ἀπὸ κυβερνητικῆς πηγῆ ἀναφέροντι ἐπι ἀπὸ τὶς 6.500 περίπου δήμους καὶ κοινότητες τῆς χώρας, πολιτικοὶ γάμοι ἔγιναν μόνον σὲ οὐδέναι καὶ μάλιστα σὲ ὅσους δρῖσκονται κοντὰ στὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα. Ἡ ὑπόλοιπη χώρα δηλαδὴ τὸ 98,50)ο τοῦ συνόλου ἀδιαφόρησε γιὰ τὸν πολιτικὸν γάμον, δὲν πιστεύει σ' αὐτὸν καὶ συνεχίζει νὰ ἀκολουθεῖ τὸν θρησκευτικὸν γάμον, σὺν τὴν μόνῃ μορφῇ νόμιμης τέλεσής του».

(«Μακεδονία», 20.8.1982)

Κακοποιήσις κλασικῶν ἔργων.

«Αὐτὸ ποὺ ὑπέστη ὁ Εὐριπίδης καὶ ἡ «Ἐλένη» του στὴν Ἐπίδαυρον εἶναι ὅτι θλιβερότερον ὑπέστη ἡ Τέχνη στὴν Ἐλλάδα τὰ τελευταῖα χρόνια.

Ἡ ἀρχαία τραγωδία ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐ ρ μ ἦ ν ε ἶ ε ς' δὲν ἔχει ἀνάγκη οὔτε ἀπὸ κ ρ ἄ ξ ἰ μ ο οὔτε ἀπὸ ξ ε φ ὠ ν ἰ σ μ κ. Ἐπάρχουν πιά σήμερον τόσα πεδία λαμπρὰ δόξης γιὰ νὰ διοχετευθῶνται κάθε εἶδους ἀπωθημένα, ὥστε περίττωε ὁ χώρος τῆς Ἐπίδαυρου —σαράντα χρόνια πεδίο φιλότιμης, καλῆς ἢ κακῆς, ἀδιάφορο, ἀμιλλας, δεκάδων ἀνθρώπων τῆς Τέχνης— νὰ μετατραπῆ συλλήβδην σὲ μικρομοντέλο τῆς νυχτερινῆς λ ε ω φ ὀ ρ ο υ Σ υ γ γ ρ ο ὐ. Ὁ Εὐριπίδης μεταμορφώθηκε ἀντιμετωπίστηκε ὡς τ ρ α β ε σ τ ἰ. Τοῦ ἐάλανε κούδουνα, τοῦ κρέμασαν τενεκέδες καὶ τὸν γιουχάρανε.

Ἄν μείνουμε ἀδιάφοροι σ' αὐτὸ τὸ κ ρ ἄ ξ ἰ μ ο, ἀδριο κάποιο ἄλλο: ἀτσιδες θὰ πούλανε ἀρχαία κιονόκρανα γιὰ μπιν-

τέδες, δισκοπότηρα γιὰ πτυλοδοχεῖα, ἐπιτάφιος γιὰ καστάνιδικα».

(Πορφύριος, «Τὰ Νέα», 30.8.1982)

Συνέδριον Χιλιαστῶν.

«Αὐτὸ ποὺ ἔγινε κατ' αὐτὰς εἰς τὴν Μαλακάσαν, μὲ τὸ συνέδριον τῶν «Ἰεχωβάδων», εἰς τὸ ὅποιον μετέσχον ἄνω τῶν 6.000 προσελύτων, ἐνῶ «ἐβαπτίσθησαν» ὁμαδικῶς πολλαὶ δεκάδες ἐκ τῶν μετασχόντων, ἀποτελεῖ ἐν ἄνευ προηγούμενου γεγονότος, τοῦ ὁποίου τὴν τρομερὰν σημασίαν φαίνεται νὰ μὴ ἔχουν συνειδητοποιήσει: οἱ ὑπεύθυνοι: ταγοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας».

(«Ἐστία», 31.8.1982)

Εἶναι μεσαιωνικόν;

«Μὲ τὸν τίτλον «Ἰπηρετοῦν τὸ Μεσαίωνα καὶ ὄχι τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα» ἡ ἐφημερίδα «Ἀκρόπολις» δημοσίευσε τὴν 25ῃ Ἰουλίου σὲ περίοπτη θέσι σχολίον. Σ' αὐτὸ ἀναφέρεται σὲ γεγονὸς ὅτι μιὰ νέα 25 ἐτῶν θέλησε νὰ ἐνταχθῆ σὲ μοναχικὴ ἀδελφότητα κάπου στὴν Ἀργολίδα. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὁ σχολιαστὴς δημοσιογράφος θεωρεῖ «μεσαιωνικόν», «ἀναχρονιστικόν», «ἀνατριχιαστικόν», «ἀντιχριστιανικόν», «ἀνοσιούρημα». Ἀὐτὸ καὶ πρόκειται γιὰ φρικιαστικὸν ἔγκλημα, γιὰ ἀνατριχιαστικὸν θιασμόν, γιὰ κακούρημα. Τόσες κοπέλες καθημερινὰ παρασύρονται καὶ ἐξαφανίζονται καὶ στρατολογοῦνται ἀπὸ ἐκφύλους τύπους γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἀνόμων ἐπιθυμιῶν, καὶ ὅμως οἱ κ.κ. δημοσιογράφοι δὲν ἀναστατώνουν τὸν κόσμον. Μόλις πληροφορηθῶν ὅτι μιὰ νέα ἢ ἓνας νέος διάλεξε τὴν ἀγγελικὴν ζωὴ τῆς μοναχικῆς πολιτείας, θέλησε νὰ ἀφιερωθῆ ἐκούσια στὸ Θεόν, ἀμέσως ἐξεγείρονται... Στὴν ἐποχὴ μας καὶ στὸν τόπον μας ἔχουν θέσι οἱ ντακοπέκ, τὰ σκυλάδικα, τὰ κέντρα δικινηθῆσις ἀναρχικῶν ἰδεῶν καὶ ναρκωτικῶν, οἱ οἴκοι ἀνοχῆς, τὰ ποικίλα χαρέμια, τὰ ἄντρα τῆς ἀκολασίας, τὰ σπῆτια τῆς μαύρης μαγείας... Ὅλα αὐτὰ ἔχουν θέσι. Δὲν ἔχουν θέσι τὰ κέντρα τοῦ ἀγικισμοῦ, τὰ μοναστήρια καὶ οἱ ἱεραποστολικὲς ἀδελφότητες!».

(«Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής», Σεπτ. 1982)

Διάλυσις Ὁμάδος τοῦ Ἑλσίνκι.

«Ἐνα ἰδρυτικὸ μέλος τῆς μοσχοβίτικης «Ὁμάδας τοῦ Ἑλσίνκι» ποὺ προσπάθησε τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα στὴ Σοβιετικὴ Ἑνωσι, μὲ βάση τὶς ἀρχές τῆς τελικῆς πράξης τοῦ Ἑλσίνκι, ἀνακοίνωσε τὴ διάλυση τῆς ὁμάδας, μετὰ ἀπὸ διώξεις καὶ πιέσεις τῶν σοβιετικῶν ἀρχῶν. Πρὸκειται γιὰ τὴν Γιλένα Μπόνερ, σύζυγο τοῦ νομπελίστα ἐπιστήμονα καὶ εἰρημιστῆ Ἀντρέι Σαχάρωφ.

(«Καθημερινή», 9.9.1982)

Ἡ ἑλληνικὴ ὁμογένεια τῆς Ἀμερικῆς.

«Ἡ ἐν Ἀμερικῇ ὁμογένεια, ἐτόνισαν ὁμογενειακοὶ παράγοντες, ἔχει πιὰ ἀποκτήσει τὴ δική της φυσιογνωμία, τὴ δική της κουλτούρα καὶ τὴ δική της νοοτροπία. Χωρὶς παρεμβάσεις ἀπὸ τὸ Κέντρο ἐπέτυχε νὰ διατηρήσει τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα, τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, τὴν Ὀρθοδοξία, τὶς παραδόσεις μας καὶ πᾶν ἂν ἔλα τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἰδέα».

(Μ. Ἀθανασιάδης, «Μεσημερινή», 9.9.1982)

«Πολιτιστικά» ἀσχημιά.

«Τὰ γενόμενα ἐν τῇ ἀκριτικῇ πόλει τῆς Φλωρίνης, καθ' ἃ εἰς παράστασιν ὀργανωθεῖσαν ὑπὸ τῶν «πολιτιστικῶν» Σωματείων τῆς πόλεως διεκωμωδεῖτο ἡ Ἑκκλησία ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ τῶν ὀργάνων ἀσφαλείας αὐτῆς, ἦτοι ἡ Πίστις καὶ ἡ Πατρις ὑπὲρ τῶν ὁπίων οἱ Μακεδονομάχοι τῆς περιοχῆς ἔχυσαν πολλὰ αἵματα, εἶναι ἀσχημιά, ἀθλιότητες καὶ ἀσέβεια τοῦ χειρίστου εἶδους».

(«Ὀρθόδοξος Τύπος», 10.9.1982)

Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης.

«ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ὁ ἀθάνατος... Ὁ μέγιστος τῶν Νεοελληνικῶν πεζογράφων ἔβρισκεται μόνιμα στὴν ἐπικαιρότητα καὶ τὸ ἔργο του ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπασχολῇ ἐρευνητὲς καὶ μελετητὲς ὄχι μόνον στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ σὲ πολλὰ ξένα Πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ...»

Περαστικὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀξιότιμους καὶ δραστήριους Ἑλληνες καθηγητὲς Ἀμερικανικῶν Πανεπιστημίων ὁ Φώτης Λίτσας εἶπε ὅτι στὴν ἔδρα του, στὸ Πανεπιστήμιο Ἰλλινόις τοῦ Σικάγο, θὰ διδάξῃ σ' ἕλη τὴν προσεχῆ ἐκπαιδευτικὴ περίοδο Παπαδιαμάντη.

(«Ἡ Βραδυνή», 11.9.1982)

Αἱ ἅγιοι εἰκόνες.

«Δὲν εἶναι ἀπλῶς ἄστοχος ἡ ἐνέργεια τῆς Διευθύνσεως τοῦ Νοσοκομείου «Εὐαγγελισμὸς» νὰ κατεβῶν αἱ ἅγιοι εἰκόνες ἀπὸ τοὺς θαλάμους, ποὺ φιλοξενοῦνται οἱ τραυματίες Παλαιστίνιοι: διὰ νὰ ἀναρτηθοῦν εἰς τὴν θέσιν τῶν φωτογραφιῶν τοῦ Ἀραφάτ. Ἡ ἐνέργεια αὐτῆ, τὴν ὁποίαν κατήγγειλεν ὁ τύπος, ἔχει ἀσφαλῶς βαρύτερες ρίζες καὶ ἔρχεται νὰ φανερώσῃ, ἀκόμη μίαν φοράν, τὴν ἐχθρότητα ὀρισμένων ὑπευθύνων φορέων πρὸς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. Ἀσφαλῶς οἱ τραυματίες, ἔστω καὶ ἂν εἶναι μουσουλμάνοι, δὲν θὰ ἀπήτησαν νὰ κατε-

βῶν αἱ εἰκόνες τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ποὺ ὑπάρχουν εἰς κάθε θάλαμον τοῦ ἐν λόγῳ Νοσοκομείου. Ἄλλωστε οἱ ἴδιοι ὡς μουσουλμάνοι θρησκαέουν, δὲν εἶναι ἄθεοι».

(«Ὁ Σωτήρ», 15.9.1982)

Ραδιοφωνικὲς ἐκπομπές.

«Ἐημέρωμα Σαββάτου, ὥρα 4.25 ἀπὸ τὴ νυκτερινὴ ἐκπομπὴ τοῦ Δευτέρου Προγράμματος, ἀκούσαμε τὸ τραγούδι «Τὸ παιδί τοῦ σωλήνα», ποὺ τὸ τραγουδοῦν οἱ «Μουσικὲς Ταξιαρχίες», τὸ συγκρότημα ποὺ κυκλοφόρησε τὸ δίσκο ποὺ κατασχέθηκε πρὶν 10 ἡμέρες καὶ ποὺ μέσα σ' αὐτόν, ἐρίζονται ἀκατονόμαστα τὰ πολιτικὰ πρόσωπα, τὸ κατεστημένο καὶ τὸ χειρότερο, ἡ Θρησκεία καὶ ὁ Χριστός.

Ῥωτᾶμε τὸν Γενικὸ Διευθυντὴ τῆς ΕΡΤ: κανεὶς δὲν ἐλέγχει τὰ προγράμματα τοῦ σταθμοῦ;».

(«Ἐλεύθερη Ὥρα», 20.9.1982)

Κατάσχεσις βιβλίων.

«Μέσα στὴν ἀφσχη ὀργάνωση τοῦ Φεστιβάλ Βιβλίου ἀκούστηκαν, τὸ βράδυ τῶν ἐγκαίνιων, καὶ μερικὲς ἀβάσιμες ἀρᾶς γιὰ δῆθεν... «διώξη τοῦ πνεύματος» (sic) καὶ τῶν ἐντόπων ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη...»

Μέσα στή, γεμάτη ἀπὸ χίλια προβλήματα, ἐποχὴ μας τὸ πράγμα δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει νὰ περάσει ἀπαρατήρητο. Ἰδιαίτερα καὶ γιὰτὶ οἱ καλόπιστοι ἀπληροφόρητοι καὶ δικαιολογημένα εὐαίσθητοι: στὰ ζητήματα τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, κρατικοὶ παράγοντες ἔδωσαν στὸ λαὸ τὴ σφαλερῆ ἐντύπωση ὅτι πρόκειται γιὰ... «διανοητικὸ» θέμα καὶ «πνευματικὸ» κατατρογμὸ τοῦ βιβλίου...

Ἡ ἀλήθεια θρίσκειται πολὺ μακριὰ, μέσα στὰ ταμεῖα μερικῶν ἀνθρώπων ποὺ γιὰ ἀπαράδεκτα κερδοσκοπικοὺς καὶ μόνον λόγους, κυκλοφόρησαν τὰ ἐξαμιδλωμένα αὐτά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μερικὰ εἶναι καὶ παικισιμμένα μὲ ἀφθονή φωτογραφικὴ διακόσμηση τοῦ πορνικοῦ κειμένου, ἀπὸ εἰκόνες πολύχρωμες ἀκατονόμαστων ὀργίων. Βιβλία ποῦ, γιὰ τὴ στοιχειώδη προστασία τοῦ κοινοῦ, σὲ ὅλες τὶς ξένες χῶρες πουλίζονται: σὲ εἰδικὰ μαγαζιά, τὰ γνωστὰ «πορνοσόπς» καὶ μάλιστα καλὰ προστατευμένα σὲ σφραγισμένη ζελατίνη. Στὰ δὲ κράτη τοῦ Ἀνατολικοῦ Κόσμου ἀπαγορεύονται: ἀπολύτως.

(Δ. Σιατόπουλος, «Ἡ Βραδυνή», 21.9.1982)

«Ἡμέρα τῆς εἰρήνης».

«Ὁ χθεσινὸς ἑορτασμὸς τῆς «Ἡμέρας τῆς Εἰρήνης» παρήλαθε, διεθνῶς, ἀπαρατήρητος σχεδόν, ἀφοῦ, ἐν πλήρει εἰρηρικῇ περιόδῳ, ὄχι μόνον ὑφίστανται θερμὰ ἔστιαι πολέμου, ἀλλὰ καὶ διαπράττονται ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα ὑπεθυμίζουν ἀναλόγους ἀπανθρώπους ἐμπειρίας τῆς ἐποχῆς τῶν παγκοσμίων συρράξεων...

Ἐχει, κατὰ ταῦτα, ἀπόλυτον δίκαιον ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ο.Η.Ε., δταν εἰς χαιρετιστήριον μῆνυμά του τονίζει, ὅτι ἡ «Διεθνὴς Ἡμέρα Εἰρήνης» ἀντιπροσωπεύει μόνον σκοπὸν, παρὰ ἐπίτευγμα».

(«Ἔστια», 22.9.1982)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄ ν α κ ο ι ν ω θ ἔ ν

Κατὰ τὴν σημερινὴν συνεδριὰν ὑπὸ τὴν Προεδριὰν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἠσχολήθη μὲ θέματα ἡμερησίας Διατάξεως.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων συνεζήτησεν καὶ ἐνέκρινε τὴν μεταμόσχευσιν μελῶν τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, θεωρήσασα τὴν πρᾶξιν αὐτὴν φιλόφρονον μεγίστης σημασίας καὶ ἀπορροῦσαν ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης.

Τέλος ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισε νὰ συγκαρῆ τὰς δύο Ἑλληνίδας πρωταθλήτριαις Ἄννα Βερούλη καὶ Σοφία Σακοράφα διὰ τὸν ἐλληνικὸν τὼν θρίαμβον εἰς τοὺς Πανευρωπαϊκοὺς ἀγῶνας 1982. Ἰδιαιτέρως ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐξαίρει τὴν πίστιν τῆς Ἄννας Βερούλη εἰς τὴν δύναμιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς Μεγαλόχαρης, πρὸς ἣν καὶ ἀφιερώνει ἡ Ἑλληνὶς Πρωταθλήτρια τὸ χρυσοῦν της μετάλλιον εἰς τὸ Πανελλήνιον Προσκύνημα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1982,

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ:

— Π α ρ ἔ θ ε σ ε γεῦμα ἐργασίας εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Ἀνδρ. Παπανδρέου εἰς τὴν ἐν Ψυχικῷ οἰκίαν του. Παρεκάθησαν ὁ ὑπουργὸς Ἐθν. Παιδείας καὶ Θερησκευμάτων κ. Ἀπ. Κακλαμάνης καὶ οἱ νομικοὶ σύμβουλοι τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Κασιμάτης καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Λιλαῖος. Ἐξητάσθησαν θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος (16.9.82).

— Ἐ δ ἔ χ θ η τοὺς στρατηγούς κ.κ. Παπαδόπουλον, Τσακαλώτον καὶ Βασώνην καθὼς καὶ τὸν Ἀρχηγὸν καὶ τὸν Ἀ΄ Ὑπαρχηγὸν τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων.

— Π ρ ο ῆ ὀ ρ ε υ σ ε τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου (7 ἕως 10 Σεπτεμβρίου).

— Ἐ τ ἔ λ ε σ ε τὰ ἐγκαινία τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Σταδίου Ἀθηνῶν (6.9.82).

— Π ρ ο ἔ σ τ η τῆς Συνοδικῆς θ. Λειτουργίας καὶ τῆς ἐπιμνημοσύνου δεήσεως ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς (19.9.82) εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν.

Ἱερά Μητρόπολις

Ἀλεξανδρουπόλεως καὶ Σαμοθράκης.

Τὴν 7ην Ἰουλίου ἐγένοντο τὰ ἐπίσημα ἐγκαινία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως μετὰ τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἀνακαινισθέντος καὶ

ἀναπαλαιωθέντος διατηρητέου κτιρίου τῆς «Λεονταριδείου Σχολῆς». Εἰς τὰ ἐγκαινία ταῦτα, καθ' ἃ, ἐκτὸς τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῆς περιοχῆς, παρέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Διδυμοτείχου κ. Ἀγαθάγγελος, ὁμιλῶν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἄνθιμος, εἶπεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Αὐτὸ τὸ ἐρειπωμένο κτίριο μέσα στὸ ὅποιο δύσκολα ἐβάδιζε κανεὶς, τὸ παραδίδω σήμερα στὴν κοινωνία τῆς πόλεώς μας ἀποκατεστημένο, εὐπρόσωπο, πραγματικὸ στολίδι τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως καὶ γεμάτο στίς αἰθουσές του ἀπὸ ἓνα πολυτιμότερο θησαυρὸ ἐκκλησιαστικῶν εἰκόνων, ἀμφίων, ἱερῶν σκευῶν, βιβλίων, ξυλογλύπτων καὶ εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης, τὰ ὅποια ζηλεύουν τὰ μουσεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Κοιτάξτε τὸ κτίριο. Καινούργια πατώματα, παράθυρα, ὀροφὲς καλυμμένες, σκάλες, θέρμανση, φωτισμός, ἐλαιοχρωματισμοί, συμπλήρωση τῶν ἐξωτερικῶν στοιχείων διακοσμῆσεως καὶ τοῦ περιβάλλοντος χώρου ἐκόστισαν συνολικὰ 5,5 ἑκατομμύρια δραχ. Ἀλλὰ πὺδ πολὺ ἐκόστισε ὁ κόπος καὶ ἡ φροντίδα γιὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ πού τὸ βλέπετε».

Ἱερά Μητρόπολις Βεροίας καὶ Ναούσης.

Κατὰ τὸν Ἰούνιον ἐπραγματοποιήθη, Γενικὴ Σύναξις τῶν Ἱερέων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ἀγίου Ἀθανασίου Σφηνίτισης.

— Ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου ἐ.ε. θὰ λειτουργήσῃ διὰ 50ν κατὰ σειρὰν ἔτος Σχολὴ Βυζαντινῆς Μουσικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ διδάξουν πεπειραμένοι καὶ καλλίφωνοι ἱεροψάλται.

Ἱερά Μητρόπολις Γρεβενῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Σέργιος, ἀναδιφῶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ μοναστηριακὰ ἀρχεῖα τῆς περιοχῆς του ἀνεκάλυψε, πρὸς τοῖς ἄλλοις, κηρόβουλον γράμμα τοῦ ἔτους 1607. Τοῦτο ἐγράφη ἐν Τυργοβίντσι τῆς Τρανσυλβανίας ὑπὸ τοῦ Βοεβόδα Ἀπάσης Οὐγγροβλαχίας Ἰωάννου Ράδουλ καὶ ἐστάλη πρὸς τὴν Ἱ. Μονὴν τῆς Παναγίας τοῦ χωρίου Τουρνίκι Γρεβενῶν, ὅπερ σήμερον ὀνομάζεται Παναγία (ἐκ τῆς καταστροφῆς μονῆς). Τὸ ἐπίσημον αὐτὸ ἔγγραφο ἀποκαλύπτει τὸν βαρυσήμαντον ρόλον, τὸν ὁποῖον διεδραμάτιζεν ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία ἐν τοῖς Βαλκανίοις καὶ ἐν τῷ εὐρύτερῳ χώρῳ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἐν τῇ Ρωσικῇ αὐτοκρατορίᾳ παρὰ τὸ ὅτι τὸ Γένος ἐστέναζεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας.

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης.

Συστάσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου τὸ τεῦχος τῶν μηνῶν Ἰουλίου - Αὐγούστου 1982 τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Ποιμὴν» παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἱεράν Μο-

νήν τοῦ Ἁγίου Ραφαήλ. Αὕτη ἐδημοσίευσεν εἰς αὐτὸ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀπονομὴν τοῦ Μεταλλίου Πνευματικῆς Ἀξίας Α' τάξεως μετὰ Διπλώματος ὑπὸ τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν εἰς τὴν ὀσιολογιωτάτην Ἠγουμένην αὐτῆς Εὐγενίαν Κλειδαρά, διακριθεῖσαν διὰ τὸ λογοτεχνικὸν αὐτῆς ἄλγαντον.

Ἱ. Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος, ἀντικατασταθεὶς δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομάρχου Καβάλας εἰς τὴν προεδρίαν τοῦ Α' Παιδικοῦ Σταθμοῦ Καβάλας, τοῦ Ὁρφανοτροφείου Θηλέων καὶ τοῦ Π.Ι.Κ.Π.Α., ἐξέφρασε δι' ἀνακοινώσεως τὴν πικρίαν του καὶ προσέθεσε: «Θέλω νὰ σᾶς βεβαιώσω, ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσή μου ἀπὸ τὰ ἰδρύματα, δὲν ἔχει σχέση μετὰ τὴν διάθεσή μου γιὰ κοινωνικὴ ἐργασία στοὺς συγκεκριμένους τομεῖς, ἀλλὰ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς περιεργῆς γραμμῆς τῶν ἀσκούντων τὴν κρατικὴ ἐξουσία νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς κληρικοὺς καὶ συγκεκριμένα τοὺς Μητροπολίτες ἀπὸ τὶς διοικήσεις τῶν ἰδρυμάτων».

Ἱερά Μητρόπολις

Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας κ. Αὐγουστίνος, ἐδήλωσεν ἐν Φλωρίνῃ τὰ ἑξῆς:

«Εἰς τὴν πόλιν μας τὰ λεγόμενα πολιτιστικὰ σωματεία, τὰ τελούντα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ κ. Νομάρχου Φλωρίνης, ὠργάνωσαν τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα Φεστιβάλ. Ἐκάλεσαν δηλαδὴ τὸ θεατρικὸν συγκρότημα «ΝΕΑ ΠΟΡΕΙΑ», τὸ ὁποῖον παρουσίασεν ἀπὸ σκηνῆς ἔργον Χαράλαμπίδου τινὸς μετὰ τὸν τίτλον «Ἐγὼ στόχον, κύριε πρόεδρε...». Τὸ ἔργον τοῦτο ἐν τῷ συνόλῳ του ἀποτελεῖ ὕβριν, χλευασμὸν καὶ διακωμῶδησιν ἱερῶν θεσμῶν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Κατ' αὐτὸ, ἠθοποιῶς, ὑποδυόμενος τὸν ρόλον ἱερέως, παρουσιάζεται ἐν ἀθλίᾳ καταστάσει. Ἀντὶ καλυμανχίου φορεῖ κατασρόλαν καὶ ἀντὶ πετραχειλίου σκορδοπλεξούδαν. Ἐν καταστάσει μέθης ραντίζει τὸν λαὸν περιπαίζων τὴν τελετὴν τοῦ ἁγιασμοῦ ὡς ταῦρος δὲ μαινόμενος ἐπιτίθεται κατὰ γυναικός, παρουσιαζόμενος ὡς φιλάργυρος, ἐπαίσχυντος, προδότης καὶ σταυρωτῆς τοῦ λαοῦ. Ἐτερος δὲ ἠθοποιὸς παριστάνων τὸν χωροφύλακα ἐμπαίζει κατὰ τὸν ἐλεεινότερον τρόπον τὰ ὄργανα τῆς δημοσίας τάξεως...».

—Ψήφισμα ἐγκριθὲν ὑπὸ τοῦ ΙΓ' Γενικοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τονίζει: «Δὲν δυνάμεθα νὰ μείνωμεν ἀπαθείς πρὸ τοῦ δράματος 400.000 Ἑλλήνων ἀδελφῶν μας τῆς Βορείου Ἠπείρου, οἱ ὁποῖοι στεροῦνται τῆς ἐλευθερίας νὰ ἐκδηλώσουν τὰ εὐγενέστερα τῶν ἀνθρωπίνων συναισθημάτων, ὡς εἶναι τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, διατελοῦντες ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ἄθεου καὶ ὀλοκληρωτικοῦ καθεστώτος Ἐμβέρ Χότζα. Ἐπίσης αἰρομεν φωνὴν διαμαρτυρίας καὶ ὑπὲρ τῶν 200.000 ἑλληνοκυπρίων ἀδελφῶν μας, οἱ ὁποῖοι ἐξετοπίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐστίας των καὶ τὰ ἱερά ἐδάφη των κατέχονται ὑπὸ τῶν στρατευμάτων

τῶν υἱῶν τῆς Ἄγαρ, ὡς καὶ ὑπὲρ παντὸς καταπιεζομένου λαοῦ εἰς οἰονδήποτε σημεῖον τῆς ὕδρωγείου καὶ ἂν οὗτος εὐρίσκεται».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Καθ' ἃ ἀνεγράφη εἰς τὸν Τύπον, νέους περιορισμοὺς κατὰ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἐθέσπισεν ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις διὰ νέου νόμου, ὅστις καθορίζει, ὅτι «ἡ παιδεία καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς νεότητος ἀνήκουν μόνον εἰς τὸ κράτος». Φυσικὴ συνέπεια τοῦ νόμου αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀπαγόρευσις οἰασθήποτε διδασχῆς εἰς παιδιὰ ἡλικίας κάτω τῶν 16 ἐτῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου, μεταξὺ ἄλλων ἐτόνισε τὰ ἑξῆς:

«Εἶπαμε πολλὰς φορὰς, πὼς ἀπέναντί μας δὲν ἔχομε τοὺς Τουρκοκυπρίους. Ἔχομε τὴν Τουρκία. Καὶ ἡ Τουρκία δὲν ἦλθε ἐδῶ, γιὰ νὰ κάνει περίπατο. Ἦλθε γιὰ νὰ δημιουργήσῃ στὴν ἀρχὴ προγεφύρωμα καὶ ὕστερα γιὰ νὰ κατακτήσῃ ὀλόκληρην τὴν πατρίδα μας. Ὅσοι δὲν τὸ ἀντιλαμβάνομαστε καὶ νομίζουμε, ὅτι θὰ ἐπιδιώξῃ δικαίη λύση, ποὺ θὰ κατοχυρῶναι τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Κύπρου, εἴμαστε ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου. Καὶ ὅσοι ἀναμένουμε, πὼς κάτω ἀπὸ τὴν παρουσία τῶν τουρκικῶν στρατιῶν τῆς εἰσβολῆς οἱ διακοινοτικὲς συνομιλίαι θὰ ὀδηγήσονται σὲ μιὰ τέτοια λύση, ἀποδεικνύομε ὅχι μόνον ἀφελεῖς καὶ ἀμαθεῖς στὴν ἱστορία, ἀλλὰ καὶ ἀποθαίνουμε ἐπικίνδυνοι καὶ ἐπιβλαβεῖς στὴ διεξαγωγὴ τοῦ ἀγῶνα μας. Συμβάλλομε μετὰ τὶς τέτοιαις ἀπόψεις μας στὴν ἐνίσχυση τῆς τουρκικῆς ἐπικρατικῆς πολιτικῆς καὶ στὴν ἐδραίωση τῆς διχοτόμησης, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν προθάλαμο τῆς ὀλοκληρωτικῆς καταστροφῆς τῆς νήσου μας.

»Εἶναι ψευδεῖς οἱ ἰσχυρισμοὶ ἐκείνων, ποὺ λέγουν, ὅτι οἱ διακοινοτικὲς συνομιλίαι ἔχουν σὰν βάση τὰ ψηφίσματα τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Κανένα ψήφισμα τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν δὲν ἐξαρτᾶ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν διακοινοτικῶν συνομιλιῶν οὔτε τὴν ἐπιστροφή τῶν προσφύγων στὶς πατρογονικὰς τοὺς ἐστίας, ποὺ εἶναι ἀπόλυτο δικαίωμα, οὔτε τὴν ἀποχώρησιν τῶν στρατευμάτων εἰσβολῆς ἀπὸ τὴν νήσον μας. Καὶ κανένα ψήφισμα τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν δὲν προβλέπει πρῶτα διακοινοτικὲς συνομιλίαι καὶ ὕστερα φυγὴ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων. Ὅσοι, λοιπόν, ὑποστηρίζουν, πὼς πρέπει πρῶτα νὰ θροῦμε λύση στὶς διακοινοτικὲς συνομιλίαι, γιὰ νὰ φύγουν τὰ τουρκικὰ στρατεύματα, ὑποστηρίζουν ἀπόψεις καὶ ἀντίθετες πρὸς τὰ ψηφίσματα τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἐθνικὰ καὶ λογικὰ ἀπαράδεκτες, ἀλλὰ καὶ γίνονται σύμμαχοι τῆς Τουρκίας στὴν προσπάθειά της νὰ παρουσιάσῃ τὸ κυπριακὸ πρόβλημα σὰν μιὰ διακοινοτικὴ διαφορὰ, καὶ ἐνισχύουν τὶς ἐπιδιώξεις της νὰ συνεχίσῃ τὴν παρουσίαν της ἐδῶ καὶ νὰ διχοτομήσῃ τὴν Κύπρον, γιὰ νὰ ἐξασφαλισθεῖ, δῆθεν, ἡ ἐπιβίωση τῶν Τουρκοκυπρίων».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Χρυσόστομου Θέμελη, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, Εύβοϊκή 'Αγιολογία ('Ανάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας»), 'Αθήναι, 1982, σχ. 8ον, σελ. 84.

Ὁ πολυγραφώτατος Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, ὅστις μέχρι τοῦδε ἔχει δημοσιεύσει δεκάδας ἔργων, ἐξ ὧν 26 ἀναφέρονται εἰς τὴν 'Εκκλησιαστικὴν 'Ιστορίαν τῆς Εὐβοίας, ἐξέδωκε προσφάτως ὡς ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία» νέαν ἐκτενῆ μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Εὐβοϊκὴ 'Αγιολογία».

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μελέτη ἀποτελεῖ λαμπρὰν συμβολὴν εἰς τὴν καθ' ὅλου 'Ιστορίαν τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἀναφερομένη εἰδικώτερον εἰς τὴν 'Αγιολογίαν τῆς νήσου Εὐβοίας, ἥτοι εἰς τὴν «ἐξιστόρησιν τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τῶν ἁγίων, οἱ ὅποιοι, εἴτε ἐξ Εὐβοίας καταγόμενοι, εἴτε ἐν αὐτῇ διαμείναντες καὶ ὅπωςδήποτε μετ' αὐτῆς σχετισθέντες, ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν «θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ» ('Υαλμ. 67,36), καὶ καθηγίασαν τὴν νῆσον εἴτε διὰ μαρτυρικοῦ θανάτου, εἴτε διὰ βίου ἀσκητικοῦ, εἴτε διὰ πατερικῆς πολιτείας καὶ βιοτῆς (σελ. 7).

Οἱ ἐν τῇ μελέτῃ εὐσυνόπτως μὲν, ἀλλ' εὐστόχως προβαλλόμενοι ἅγιοι εἶναι οἱ ἐξῆς: 1) Ἀπόστολος Παῦλος (σελ. 11-13)· 2) Μεθόδιος Ὀλύμπου (σελ. 14-15)· 3) Ὁσιος Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε» (σελ. 15-18)· 4) Ὁσιος Χριστόδουλος ὁ ἐν Πάτμῳ (σελ. 18-22)· 5) Ὁσιος Νικόλαος ὁ Σικελιώτης (σελ. 22-26)· 6) Ὁσιος Γρηγόριος ὁ ἐν Στρογγυλῇ τῶν Λιχάδων (σελ. 26-30)· 7) Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ὁ Χαλκιδεὺς (σελ. 30-33)· 8) Ὁσιος Εὐθύμιος ὁ ἀσκητῆς ὁ ἐν Εὐβοίᾳ (σελ. 33-35)· 9) Ὁσιος Δανιὴλ ὁ στυλῆτης ὁ ἐν Εὐβοίᾳ (σελ. 35-37)· 10) Ἀνθιμος Ἀθηνῶν καὶ Εὐρίπου καὶ πρόεδρος Κρήτης ὁ ὁμολογητῆς (σελ. 38-41)· 11) Ὁσιος Γεράσιμος Σιναιτῆς ὁ Εὐβοεὺς (σελ. 41-44)· 12) Ὁσιος Ἰωσήφ ὁ Εὐβοεὺς (σελ. 45-46)· 13) Ὁσιος Σάββας ὁ νέος ὁ ἐν τῷ Ἄθῳ (σελ. 46-49)· 14) Τιμόθεος Εὐρίπου (σελ. 49-52)· 15) Ὁσιος Συμεὼν ὁ ἀνυπόδητος καὶ μονοχίτων (σελ. 53-58)· 16) Ὁσιος Δαυὶδ ὁ ἐν Εὐβοίᾳ (σελ. 58-62)· 17) Ὁσιομάρτυς Γεράσιμος ὁ Μεγαλοχωρίτης (σελ. 63-65)· 18) Νεκτάριος ὁ Πενταπόλεως (σελ. 65-72)· 19) Ὁσιος Ἰωάννης ὁ Ρῶσος ὁμολογητῆς (σελ. 72-78).

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Παῦλος - Ἰωάννης Β', ἐπισκεφθεὶς τὴν Πάδουαν, ἥτις θεωρεῖται ἐστία τῶν Ἰταλῶν ἐξτρεμιστῶν, κατέκρινε εἰς ὁμίλιαν τοῦ τὴν «κοινωνίαν τοῦ εὐδαιμονισμοῦ καὶ τοῦ καταναλωτισμοῦ», ἥτις «στερεῖ ἰδανικῶν τὴν νεολαίαν καὶ τὴν ὠθεῖ εἰς τρομοκρατικὴν δρᾶσιν».

—Ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἐχαρακτήρισεν ὡς «ἀληθὴ πληγὴν τοῦ αἰῶνός μας» τὰ προσφυγικὰ ρεύματα. Ἀνεφέρθη ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς Παλαιστινίους καὶ εἰς τοὺς πρόσφυγας τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ τῆς Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας.

—Ὁ Πάπας, ἀφοῦ συνητήθη μὲ τὸν Παλαιστίνιον ἡγέτην Γιασέρ Ἀραφάτ, ἐκάλεσε τὸ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ΟΑΠ νὰ ἀναγνωρίσουν ἀλλήλους, διὰ νὰ υπάρξῃ εἰρήνη εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν.

—Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἐπίσκοποι τῆς Πολωνίας ἔκαμαν ἔκκλησιν διὰ τὴν ὀργάνωσιν διαλόγου μεταξὺ τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν.

—Ὁ Βραζιλιανὸς ρωμαιοκαθολικὸς ἐπίσκοπος Ἀντριάνο Ὑπόλιτο ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ χειροτονία ἐγγάμων, διὰ νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ ἔλλειψις κληρικῶν ἐν Βραζιλίᾳ.

—Ὁ Καρδινάλιος Ἰωάννης Βίλλεμπραντς, Πρόεδρος τῆς Γραμματείας τῆς Ἁγίας Ἐδρας διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν, ἐπισκέφη προσφάτως τὸν Σέρβον Πατριάρχη.

—Πρόσφατος στατιστικὴ ἀναφέρει, ὅτι ἐν Δ. Γερμανίᾳ λειτουργοῦν 577 Ρωμαιοκαθολικὰ Νοσοκομεῖα μὲ 120.567 κλίνας. Τὸ συνολικὸν προσωπικὸν τῶν ἀνέρχεται εἰς 101.454 πρόσωπα.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἡ Ἐπιτροπὴ σχεδιασμοῦ καὶ προγραμματισμοῦ τοῦ Εὐαγγελικοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου παροχῆς βοηθείας δι' ἀνάπτυξιν ἐνέκρινε τὴν οικονομικὴν ἐνίσχυσιν 36 νέων προγραμμάτων ἀναπτύξεως ἐν Ἀφρικῇ, Ἀσίᾳ καὶ Λατινικῇ Ἀμερικῇ. Κατὰ τὰ 20 ἔτη τῆς υπάρξεως τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης ἔχουν χρηματοδοτηθῆ ὑπ' αὐτῆς 1.500 ἀναπτυξιακὰ προγράμματα, ἐκτελεσθέντα ὑπὸ Ἐκκλησιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν εἰς 88 χώρας. Ἡ δαπάνη πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν προγραμμάτων τούτων ὑπερέβαλε τὰ 1.700 ἑκατομύρια γερμανικῶν μάρκων. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο συνεργάζεται στενωῶς μετὰ τῶν προτεσταντικῶν ὀργανώσεων «Ἄρτος διὰ τὸν κόσμον», «Προτεσταντικὴ Ἐταιρεία διὰ τὴν παγκόσμιον ἱεραποστολήν» καὶ «Ἐπισημία Ἐκκλησιαστικῆς Ἀναπτύξεως».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ (Ε.Κ.Δ.) ἐπισκέφη τὸν παρελθόντα Ἰούνιον τὰς ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει Ἐκκλησίας. Τὰ μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας ταύτης ἐκλήθησαν καὶ ἐφιλοξενήθησαν ὑπὸ τῆς Ὁρθόδοξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Ἐν Μόσχῃ ἡ ἀντιπροσωπεία, ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΚΔ, ἐπίσκοπον DR. EDUARD LOHSE, παρηκολούθησε ὀρθόδοξον θείαν λειτουργίαν, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Ποιμένου. Σημειωτέον, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1959 τὸ ἐν λόγω Συμβούλιον διεξάγει θεολογικὸν διάλογον μετὰ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας.

Κατά ταύτα ο Σεβασμιώτατος συγγραφεύς παρουσιάζει κατά χρονολογικήν σειράν τους μετά της Εύβοίας σχετισθέντας αγίους, ήτοι ένα απόστολον, ένα μάρτυρα, ένδεκα όσίους, τρεις Ιεράρχας, δύο όμολογητάς και ένα όσιομάρτυρα. Η όλη έκθεσίς του, ήτις στηρίζεται εις την ευστόχως χρησιμοποιουμένην και αξιοποιουμένην βιβλιογραφίαν διακρίνεται διά την άψογον γλωσσικήν διατύπωσιν, διά την σαφήνειαν και ένάρχειαν του ύφους, διά την παράλειψιν του έπουσιώδους και διά την προβολήν του ούσιώδους.

Είναι περιττόν να προσθέσωμεν, ότι ή μελέτη του αγίου Μεσσηνίας δύναται να άποβή σπουδαιότατον βοήθημα διά τó ποιμαντικόν, κηρυκτικόν και κατηχητικόν έργον, όπερ πάντοτε πρέπει να προβάλλη τους μεθ' έκάστης περιοχής συναρτωμένους αγίους.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Β α σ. Μ ο υ σ τ ά κ η, δ.Θ., Μεγάλο: Παιδαγωγολογί, Άθήνα 1982, σσ. 312.

Σε μία περίοδο που τόσο προβάλλονται από άλλους ή και από μόνοι τους ως παιδαγωγοί, ένω στην ουσία προσφέρουν λίγα, με τó καινούργιο του πόνημα ό κ. Β. Μ. μάς χάρισε μία συλλογή γνήσιων προσωπογραφιών του είδους.

Πρόκειται για «μεγάλα και εύγενικά πνεύματα, άληθινές δόξες του ανθρώπινου γένους», που άσχολήθηκαν με τó παιδί. Άλλοι σαν παιδαγωγοί —στη θεωρία και την πράξη—, άλλοι στρέφοντας την προσοχή στις ανάγκες της ψυχής και του σώματός του και άλλοι με τή λογοτεχνία. Από τις τρεις αυτές χορείες, καθώς σημειώνεται στο Προίμιο, σχηματίζεται μία πινακοθήκη μορφών που εύεργέτησαν κι εύεργετούν την τρυφερή ήλικία: Δαβίδ, Σοφοκλής, Τρεις «σοφοί» του Ισραήλ (Σοφία Σειράχ, Παροιμίες, Σοφία Σολομώντος), Τωβίτ, Πλούταρχος, Μ. Βασίλειος, Ιωάννης ό Χρυσόστομος, Αύγουστίνος, Άνώνυμος μεγαλοφυής του Ισλαμικού μεσαίωνα, Σαίξπηρ, Κοσμάς ό Αιτωλός, Ιώσηπος ό Μοισιόδαξ, Γεώργιος Τερτσέτης, Κων. Καδάφης, Έλληνες ποιητές του 19ου και 20ου αϊ. στα σχολικά άναγνώσματα, Εύάγγ. Παπανούτσος και Όδυσσεύς Έλύτης. Πρόσωπα από τον 11ο π.Χ. έως τον 20ό μ.Χ. αιώνα, που τó έργο τους, πλημμυρισμένο από αγάπη και κατανόηση για τó παιδί, αποτελεί άξέπεραστη προσφορά τιμής «στις ήθικές και αισθητικές αξίες που τó συνθέτουν».

Τό βιβλίο (με τις 312 σελίδες του) είναι γραμμένο με περίσσια χάρη. Η γλώσσα του, καθώς μάς έχει συνηθίσει ό σ., δροσερή, λιτή, ποιητική. Η πολυμέρεια και εύρυμάθεια του κ. Β. Μ., συνδυασμένες με την άψογη έκφραση, μάς προσφέρουν ένα πολύτιμο έφόδιο. Άπερίφραστα σημειώνουμε πως οι «Μεγάλοι Παιδαγωγοί» θά άποδειχθούν χρήσιμοι όχι μόνο στους εκπαιδευτικούς, τους κληρικούς, τους σπουδαστές των παιδαγωγικών και τους γονείς, αλλά και στη νεότητα. Ιδιαίτερα σ' αυτήν, που ένω άναζητεί στέρεα πνευματική τροφή δέν έχει τή δυνατότητα να τή θρει, άφοδ' ό,τι της προσφέρεται. δέν είναι συγγήως έκείνο που κατ' έξοχήν έχει ανάγκη.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Άρχιεπισκοπή Άθηνών

Έχοντες ύπ' όψει τās διατάξεις: α) των άρθρων 38 παράγρ. 2, και 67 του Ν. 590)1977, 6) του Ν.Δ. 1398)1973, γ) του Ν. 673)1977 ως και την ύπ' άριθ. 3090)13.9.1977 Άπόφασιν Έμών «Περί κατανομής των όργανικών θέσεων Διακόνων εις Ένοριακούς Έιρους Ναούς της Έιρας Άρχιεπισκοπής Άθηνών», και προκειμένου, να προβώμεν εις άνακήρυξιν ύποψηφίου προς πλήρωσιν της κενής θέσεως τακτικού Διακόνου εν τώ Έιρω Ναώ Άγίου Παντελεήμονος — όδοϋ Άχαρνών, καλούμεν τους βουλομένους, να καταλάβωσι τήν Διακονικήν ταύτην θέσην και έχοντας τά ύπό του άρθρου 34)16 του ύπ' άριθ. 2)1969 Κανονισμού, «Περί Έιρών Ναών, Ένοριών και Έφημεριών», προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντος μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης προκηρύξεως εις τó Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ύποβάλωσιν ήμίν τά νενομισμένα δικαιολογητικά διά τά περαιτέρω.

Έν Άθήναις τή 16η Σεπτεμβρίου 1982,

† Ό Άθηνών ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Έιρά Μητρόπολις

Έιρισσού, Άγ. Όρους και Άρδαμερίου

Έχοντες ύπ' όψει τās διατάξεις: α) του Νόμου ύπ' άριθμ. 817 «Περί ρυθμίσεως ένίων εκπαιδευτικών και έκκλησιαστικών θεμάτων» (ΦΕΚ τεύχος Α' άριθ. φύλλου 170)5.10.1978), 6) του Προεδρικού Διατάγματος ύπ' άριθ. 582 «Περί κατανομής θέσεων Έιροκηρύκων εις Έιράς Μητροπόλεις της Έκκλησίας της Ελλάδος», (ΦΕΚ τεύχος Α' άριθ. φύλλου 158)11.7.1980), καλούμεν τους βουλομένους αγάμους κληρικούς, των δύο πρώτων βαθμών της Έιρωσύνης, έχοντας Δίπλωμα Θεολογικής Σχολής και τά άλλα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντος μηνός από της δημοσιεύσεως της Προκηρύξεως ταύτης εις τó Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ύποβάλουν ήμίν αίτησιν μετά των απαιτουμένων δικαιολογητικών διά τήν κατάληψιν της κενής θέσεως του Έιροκήρυκος εν τή καθ' ήμάς Έιρω Μητροπόλει Έιρισσού, Άγίου Όρους και Άρδαμερίου.

Έν Άρναία τή 9η Σεπτεμβρίου 1982,

† Ό Έιρισσού ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Έι. Μητρόπολις Δημητριάδος

Έχοντες ύπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 2 του Ν. 590)1977 «περί Καταστατικού Χάρτου της Έκκλησίας της Ελλάδος» και των άρθρων 33-37 του ύπ' άρ. 2)1969 Κανονισμού της Έιρας Συνόδου «περί Έι. Ναών, Ένοριών και Έφημεριών», προκειμένου να πληρώσωμεν τās κενάς όργανικές θέσεις τακτικών εφημεριών Έι. Ναών, 1) Άγ. Τριάδος Μουρσειού, 2) Άγ. Παρασκευής Δρα-

κείας, 3) Άγ. Δημητρίου Ποταμιάς, 4) Άγ. Παρασκευής
Τσαγκαράδας,

καλούμεν τούς βουλευμένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά δια τήν κατάληψιν τῶν κάτωθι κενῶν θέσεων:

Έν Βόλῳ τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1982,

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας και Ὠλένης

Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τής Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων Ἱ. Ναῶν, 1) Ἁγ. Δημητρίου Ματαράγκια, 2) Ἁγ. Γεωργίου Χαδαρίου, 3) Ἁγ. Δημητρίου Κορακοχωρίου, 4) Ἁγ. Γεωργίου Φωναϊτικῶν, 5) Ἁγ. Μαρίας Περιστερίου 6) Ἁγ. Γεωργίου Κακοταρίου,

καλούμεν τούς βουλευμένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά δια τήν κατάληψιν τῶν κάτωθι κενῶν θέσεων:

Έν Πύργῳ τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου 1982,

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τής Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων Ἱ. Ναῶν, 1) Κοιμ. τής Θεοτόκου Ἀλεποχωρίου, 2) Κοιμ. τής Θεοτόκου Βαμβακοῦς, 3) Κοιμ. τής Θεοτόκου Ἱέρακος, 4) Εὐαγγ. τής Θεοτόκου Καρύτσας, 5) Προφ. Ἡλιοῦ Λαμποκάμπου, 6) Ἁγ. Δημητρίου Παρδαλίου και 7) Ἁγ. Τριάδος Ταλάντων.

καλούμεν τούς βουλευμένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά δια τήν κατάληψιν τῶν κάτωθι κενῶν θέσεων:

Έν Σπάρτῃ τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου 1982,

† Ὁ Μονεμβασίας και Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως

Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τής Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τήν κενήν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Γεωργίου Ἐλευθερίων,

καλούμεν τούς βουλευμένους νὰ καταλάβωσι ταύτην και έχοντας τὰ πρὸς τοῦτο κανονικά και τυπικά προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν και τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τής Ἱεράς Συνόδου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Έν Νεαπόλει τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1982,

† Ὁ Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καρπενησίου

Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τής Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τήν κενήν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Σταύλων - Εὐρυτανίας, καλούμεν τούς βουλευμένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά δια τήν κατάληψιν τής ἀνωτέρω θέσεως.

Έν Καρπενησίῳ τῇ 22ῃ Σεπτεμβρίου 1982,

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης και Αὐλοποτάμου

Έχοντες ὑπ' ὄψει: α) Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 38 παρὰ γρ. 2, και 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) Τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398)1973 και γ) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 18)1973 ἀπόφασιν ἡμῶν περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τής Ἱεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αὐλοποτάμου, προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακέρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τής κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου εν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Κυρίας τῶν Ἀγγέλων πόλεως Ρεθύμνης, καλούμεν τούς βουλευμένους, ἵνα καταλάβωσι τήν Διακονικὴν ταύτην θέσιν και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά, δια τὰ περαιτέρω.

Έν Ρεθύμνῃ τῇ 13ῃ Σεπτεμβρίου 1982,

† Ὁ Ρεθύμνης και Αὐλοποτάμου ΤΙΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Σύμφωνα μὲ τὴν ἰσχύουσα Ἐκκλησι. Νομοθεσία καὶ τὴν 26)1982 Πράξη μας προκηρύσσομε τὴν κενὴ Διακονικὴ θέση τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Νεκταρίου Χανίων καὶ προσκαλοῦμε ὅσους ἐπιθυμοῦν καὶ ἔχουν τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταθέσουν μέσα στὶς νόμιμες προθεσμίες τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά των.

Ἐν Χανίοις τῆ 22α Σεπτεμβρίου 1982,

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Εἰρηναῖος

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1) Τὰς διατάξεις τῆς ὑπ' ἀριθμ. 46 Κανονιστικῆς Διατάξεως τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «Περὶ Διοικήσεως, Διαχειρίσεως καὶ Λειτουργίας τοῦ ἐν Προκοπίῳ Εὐθείας Ἱεροῦ Προσκυνήματος Ἐσαγῆς Ἰδρύμα Ὁ ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ὁ ΡΩΣΣΟΣ»,

2) Τὴν λήξιν τῆς θητείας τῶν μέχρι τοῦδε μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος τούτου,

ἀποφασίζομεν

Διορίζομεν τακτικά μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ὡς ἄνω Ἐσαγῆς Ἰδρύματος τοὺς κυρίως:

- 1) Ἀρχιμ. Εἰρηναῖον Σ. Γεωργιάδην, Ἱεροκήρυκα - Κληρικὸν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος.
- 2) Ἀναστάσιον Θ. Καμπούρη, Δικηγόρον.
- 3) Χρήστον Δ. Φεφέον, Λογιστὴν καὶ
- 4) Κων)νον Ἱ. Κατζηλαξίου, Ἐπιχειρηματιαν.

Ἡ θητεία τοῦ παρόντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἔσεται τριετής.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς της εἰς τὸ Δελτίον ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἐν Χαλκίδι τῆ 9η Σεπτεμβρίου 1982,

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνει θερμὴν ἑκκλησίαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου διὰ τῆς ἀποστολῆς παντὸς εἴδους συγγράμματος ἀναφερομένου εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον μελέτης πασῶν τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν.

Διεύθυνσις: Διορθόδοξον Κέντρον Ἐκκλησίας Ἑλλάδος

Ἰασιῶ 1 Ἀθῆναι (τ. τ. 140).

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἀλαδὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐγκύκλιον ὑπ' ἀρ. 2323/9.9.82, 2325/20.9.82 καὶ 2326/28.9.82.

Πίναξ τῶν ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων.

Χρυσοστόμου (Γερασίμου) Ζαφείρη, Μητροπολίτου Περιστερίου, Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης (ἀναμνήσεις — βιώματα — ὀραματισμοί).

Εὐαγγέλου Π. Λέικκου, Τὸ Εἶ Πανελλήνιο Θεολογικὸν Συνέδριον (Ἀθήνα, 3 - 5 Σεπτεμβρίου 1982).

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Πρόβλημα διὰ τὸ θεῖον κήρυγμα ἐν Πρεβέζῃ κατὰ τὸν 19 αἰῶνα.

π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Δρ. Θεολ. καὶ Φιλοσ., Ποιμαντικὴ Μαρτυρία.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἀνθολόγιον Τύπου.

Ἐκκλησιαστικά Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.